

NARODNI DNEVNIK

Izaja vsak dan opoldne, izvemši nedelje in
praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti:
Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.

URAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

TELEFON ŠTEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Dolžnost skupščine.

Ni naloga skupščine samo ta, da odobri vladi proračun in da naloži ljudstvu davke, temveč njena prva in najvišja dolžnost je, da olajša ljudstvu življenjski boj. Zato se s prejemom proračuna ne sme nehati delo skupščine, temveč se daj se mora šele prav pričeti.

S pametnim in prevdarnim zakonodajnim delom mora poskrbeti skupščina za reformo naše uprave, za dvig našega gospodarstva, ker šele potem bo mogla država v resnici dobiti od davkoplačevalcev one milijarde, ki so bile s proračunom dovoljene.

Če je skupščina s sprejemom proračuna izvršila svojo neprijetno in nepopularno dolžnost, da je naložila davke, tedaj mora sedaj izvršiti še svojo prijetno dolžnost, da poskrbi, da se bodo dovoljene milijarde dobro in pošteno uporabile in da se ne bo ljudski denar zapravljaj. Beseda o štedenju ne sme ostati le beseda, temveč mora postati meso. Štedenje samo pa se mora pričeti od zgoraj, ne pa od spodaj, pri najnižjih državnih uslužbencih in tam, kjer je samo beda.

Redukcija ministrstev je neodložljiva. Da imamo 18 ministrstev je tako nezanesljiv luksuz, da je nam vsem v sramoto. Zato mora priti zakon o centralni upravi čim prej pred skupščino, odvisna ministrstva pa je treba potem v najkrajšem času in ne šele čez dve leti likvidirati.

Enako je treba s posebnim zakonom docela preurediti našo monopolno upravo. Na stotine milijonov ljudskega denarja se vsako leto zapravi, ker je naša monopolna uprava slaba. In če je monopolna uprava nesposobna, da sama izvede reformo, potem se naj uprava močopolov komercializira. Na vsak način pa se mora sedanj zapravljjanje nehati.

Neobhodno potrebno pa je tudi, da skupščina reši zakon o izenačenju davkov. Če iz državnih ozirov mora skupščina rešiti ta zakon, ker neenakost ustvarja slabo kri, ki naši državi izpodkopa vero v njo. Izenačenje davkov je neodložljivo in mora priti čim prej na dnevni red skupščine. Seveda pa se ne sme izvršiti izenačenje davkov na ta način, da bo pomenilo izenačenje povišanje davkov, temveč izenačenje mora pomeniti resen korak k znižanju davkov. Vsaj za Slovenijo velja to v polni meri.

Cela vrsta drugih vprašanj je še, ki jih mora rešiti skupščina. Naša prometna sredstva so nezadostna, naše gospodarstvo se mora popraviti le z državno pomočjo in vsa naša socialna politika potrebuje temeljite in obsežne reforme. Čas dela prihaja sedaj za skupščino, ne pa čas odpočitka in zato bi bila nepopravljiva napaka, če bi šla sedaj skupščina na počitnice.

To pa tudi zato, ker je čas, da se doba amandmanov neha. Ta naša jugoslovenska specialiteta, da se v finančni zakon v zadnjem hipu vnašajo vse mogoče in nemogoče stvari se mora nehati. In bo se tudi nehala, če bo skupščina marljivo delala, ker potem bodo vsi ti amandmani nepotrebni.

Prišel je čas dela, ne pa čas počitka, če manj pa čas političnih kombinacij, spletk in krizarjenja. Vsega tega je užila naša država že v tako obilni meri, da je res zaslužila po osmih letih političnega rovarjenja vsaj en mesec vztrajnega, intenzivnega in tihega dela. Vsa država se bo oddahnila, če bo prišlo do tega dela, ves narod se bo oddahnil, če bo rešen večnega krizarjenja in vera v bodočnost in sila naše države se bo hih-poma dvignila v neverjetno višino, če bo narod videl, da skupščina dela in da

Pred pričetkom pogajanj z Italijo

Beograd, 1. aprila. V italijansko-jugoslovenskem sporu glede Albanije ni včeraj nastopil noben nov moment. V glavnem ugotavljajo, da je bil zadnji kompromisni predlog oni Anglije, po katerem naj bi Italija dala izjavo o neodvisnosti Albanije in pa vsaj približno povedala, kako tolmači tiranski pakt. Na drugi strani pa bi morala naša vlada dati poročilo, da se bodo odobrili netunski dogovori. Italija pa ni hotela pristati na direktna pogajanja. Za sedaj se samo ugotavlja, da Italija ni hotela sprejeti tistega dela angleškega predloga, ki se nanaša na njo, to je na ureditev neodvisnosti Albanije. Pa tudi na naši strani so odklonili pogoje Italije.

Na ta način ostaja vse vprašanje še odprto. Sedaj se čaka, kakšen način bodo naše velesile, da spravijo nas in Italijo do direktnih pogajanj. Naše zunanje ministrstvo vstraja v glavnem na tistem stališču, kakor se je določilo neposredno po izjavi dr. Perića v skupščini in po katerem naj bi se vse vpraša-

nje rešilo s posredovanjem Zveze narodov.

Beograd, 1. aprila. Kakor smo izvedeli iz dobro obveščenega vira, bi vendar utegnili priti do neposrednih pogajanj med našo državo in Rimom. Stvar še ni čisto dozorela, ker še ni določen način sestanka niti kraj niti čas. Tudi se še ni našla konkretna osnova za pogajanja. Italijani ostanejo na tem, da bi bila ta osnova nellunski dogovori. Na naši strani pa sloje na stališču, da naj bi bil temelj pogajanj razveljavljenje tiranske pogodbe ali pa, da se ta pogodba izroči Zvezi narodov v razsodbo. Na mesto tiranske pogodbe naj bi se sklenila nova italijansko-jugoslovensko-grška pogodba.

MUSSOLINI ZA DIREKTA POGAJANJA Z BEOGRADOM.

Berlin, 1. aprila. Iz Rima javljajo, da je Mussolini izjavil, da je pripravljen pričeti neposredna pogajanja z Jugoslavijo.

Razprava o Maksimoviću odgojena.

Beograd, 1. aprila. Seja Narodne skupščine se je nadaljevala včeraj popoldne ob 4. in tri četrti. Za sejo je bilo veliko zanimanje, Dvorana je bila povsem polna in lahko se reče, da ni bil skoro noben poslanec odsoten.

Seja je otvoril Marko Trifković. Dr. Banković takoj v početku prevzame besedo in protestira proti temu, da je predsednik proglasil na zadnji seji, da je proračun sprejet s 157 glasovi, ker je štel sekretar v število poslancev, ki so glasovali, tudi narodnega poslanca SLS Klekla, ki je že več mesecev bolan in zato ne prihaja v skupščino. Ker se je ugotovilo, da je fakično storjena ta nepravilnost, je predsednik popravil zbiranje izid glasovanja in izjavil, da je sprejet proračun s 156 glasovi in ne s 157.

Nato je nastala največja lišina, ko je bil prečitan akt ministra notranjih del, ki se glasi: Na osnovi člena 9 zakona o ministrski odgovornosti imam čast zaprositi Narodno skupščino, da izvoli podaljšati za 10 dni rok, da se postavi na dnevni red obložnica narodnega poslanca Koste Timolijevića in tovarišev, ki je vložena proti meni. Minister notranjih del Boža Maksimović. Beograd, dne 31. marca 1927.

Ta akt je večina pozdravila s ploskanjem, a opozicija s protesti. Pavle Radić in Svetozar Pribičević sta ugovarjala, da se morajo poročila čitati pred začetkom seje. Predsednik odgovarja nato, da se poročila vlade same lahko čitajo ob vsakem času seje. Izjavlja, da je s tem dnevni red izčrpan in da je prihodnja seja odrejena za danes ob 10.

je konec neplodnega partizanskega pre-rekanja.

Zaradi težke zunanje situacije je še zlasti potrebno, da skupščina dela. Naš glavni sosed dela z vročico naglice in samo za elektrifikacijo dežele je porabila Italija 120 milijonov dolarjev tujega posojila. Elektrifikacija dežele pa pomeni napredek gospodarstva, pocenitev produkcije, v tem pa je sila naroda. Vsak dan močnejša je Italija, vsak dan močnejši moremo biti tudi mi. Če bo skupščina delala, potem bo rasla naša sila, če pa bo skupščina počivala, ker zahtevajo tako partizanski interesi, potem bo naša sila padala in razmerje bo za nas vedno bolj neugodno. Katastrofa pa nam takrat ne uide.

dopolodne. Sklepalo se bo o zaprosilu ministra notranjih del o podaljšanju roka na obložnico.

Ta dnevni red je skupščina sprejela in je bila seja zaključena ob 6. popoldne.

Beograd, 1. aprila. Predsednika vlade Uzunovića so glede na sklep, ki je bil sprejet sinoči v predsedništvu radikalnega kluba in v Narodni skupščini v vprašanju obložnice, vprašali novinarji, kaj lahko pobježe pove o tej stvari. Uzunović je dejal: »Boste že videli. Jutri bomo odločili o podaljšanju roka za odgovor na obložnico.«

Kaj ni določen na 19. t. m.?

»Jutri se bo nadaljevalo delo, pa bomo potem videli.«

Pri delu radikalov se je sinoči ugotovilo, da je Boža Maksimović sklenil, da zares stopi do 19. aprila pred Narodno skupščino. Do tedaj bo pripravil material za obrambo. A ko bodo izpregovorili prvi govorniki, potem naj bi Boža Maksimović po načrtu, ki je napravljen med njim in Uzunovićem izjavil, da mu je treba glede na započeto debato še 10 dni, da se podaljša pretres o obložnici zaradi zbiranja nadaljnjih podalkov. In šele tedaj, ko bi se zbrali najdalji podalki, bi se Boža Maksimović zopet pojavil pred Narodno skupščino. Efekt bi bil ta, da se pričaka mesec maj, kakor je to hotel Uzunović. Nezadovoljni radikalni zatrjujejo, da je tak načrt v resnici izdelan med Maksimovićem in Uzunovićem.

ITALIJANSKA SPEKULACIJA NA NASPROTJA DEM PREČANI IN SRBIJANCI.

Rim, 1. aprila. Italijanski časniki se še vedno bavijo z odnošaji med Italijo in Jugoslavijo ter priporočajo Jugoslaviji, naj dobro razume, da je majhna država, med tem ko je Italija velesila. Protiitalijanskega pravca v Jugoslaviji so — baje — krivi politiki, ki so bili vzgojeni v avstrijskem duhu, kakor dr. Korošec, Radić, Pribičević in Trumbić. Nasprotno sta Pašić in dr. Ninčić dobro znala razumeti položaj.

Sedaj se torej začenjajo italijanski listi prilizovati Beogradu in zavračati krivdo na prečanske politike. Nič jih pri tem ne moti dejstvo, da so še pred nekaj dnevi napadali vojaško kliko v Beogradu.

HSS ne stopi v vlado.

Beograd, 1. aprila. Sinoči so zopet vodili poedini radikali razgovore o izgledih, ki bi jih imele posamezne radikalne osebe, ako bi se odločile in opredelile za to ali ono radikalno kombinacijo, to je bodisi za politični pravec, ki ga zastopa Nikola Uzunović, bodisi za oni pravec, za katerem dela Velja Vukičević. Včerajšnji dogodki so pokazali, da se odnošaji med radikali niso zboljšali.

Razporeženje radikalov bo pač zavisno od izgledov, ki jih bo imel eden ali drug, Uzunović ali Vukičević.

Sinoči je odpotoval v Zagreb Mita Dimitrijević, ki bo poskušal proučiti pri Stjepanu Radiću razporeženje glede na nove politične kombinacije, katere se delajo v Beogradu. Hrvatski seljaški klub smatra, da je krenila politika, ki se vodi zadnje dni, na tako slabo pot, da bi se moglo s Hrvatsko seljaško stranko pri soluciji situacije računati šele takrat, ako bi se zgodile prav znatne in temeljite politične izpremembe in ako se da zadostno jamstvo, da se fakično izvede vse ono, kar bi se po eventualno obnovljenem sporazumu kot potrebno določilo. Vrste HSS se zlasti ne kažejo navdušene za kombinacije, ki se sedaj delajo v Beogradu. Smatrajo namreč, da bi HSS prav težko hotela prevzeti odgovornost za vse to, kar se sedaj dogaja, ako bi eventualno prišlo do tega, da bi HSS stopila v kakršnokoli kombinacijo. V tem primeru bi HSS formalno stavila take zahteve, ki bi se nikakor ne dale izigrati. Potemtakem je podoba ta, da si je Hrvatski seljaški klub za vse politične slučaje in možnosti zasnoval posebno taktiko.

RADIĆ SE UDELEŽI VELIKEGA PROTIFAŠISTIČNEGA ZBOROVANJA V PARIZU.

Zagreb, 1. aprila. Stefan Radić včeraj ni dajal nobenih izjav. Samo to je povedal, da odpotuje konec aprila v Pariz, kjer se bo pod predsedstvom Paula Boncourta vršilo veliko protifašistovsko zborovanje. Italijo bo na tem zborovanju zastopal najbrže Turati. Navzoči bodo tam odposlanci iz Jugoslavije in iz Bolgarije. Radić je bil na to zborovanje povabljen in je obljubil, da se ga udeleži.

VOJAŠKO KONTROLO MADJARSKE PREVZAME ZVEZA NARODOV.

Pariz, 1. aprila. »Petit Parisien« tolmači sklep konference veleposlanikov o odpravi vojaške kontrole na Madjarskem in pravi, da bo po pripombah, ki so jih napravile države Male antanté, vojaška kontrola dne 31. marca formalno dvignjena. Člani vojaške kontrole pa bodo izvršili še zadnje preglede v madjarskih tovarnah za orožje dne 15. maja. Ta dan pa preide kontrola avtomatično na Zvezo Narodov. Ni še določeno, ali bo Zveza Narodov sedaj enako postopala kakor pri prevzemanju v Nemčiji, ali pa bo določila rok, do katerega mora komisija izvršiti nadzor v Madjarski.

ZDRAVSTVENO STANJE KRALJA FERDINANDA SE NEVARNO POSLABŠALO.

Bukarešta, 1. aprila. Zdravstveno stanje kralja Ferdinanda, ki se je zadnje dni znatno poslabšalo, se je skomplikiralo. V dvornih krogih se boje za kraljevo življenje. Kraljevska rodbina je zato opustila namero, da odpotuje kralj v spremstvu kraljice in princeze Ileana v Sicilijo.

Zagrebska, taracovina in svobodna trgovina.

Klasična dežela svobodne trgovine je Anglija: Angleški liberalizem je dolga desetletja zastopal načelo popolne trgovske svobode brez vsakih uvoznih ali zaščitnih carin in s tem sistemom je dvignil angleško industrijo na tako visoko stopinjo popolnosti in racionalnosti da je dolgo niso mogle dohiti niti največje industrijske konkurentice, namreč Nemčija in Amerika.

Na evropskem kontinentu pa je svobodna trgovina popolnoma neznana stvar. Vse evropske države so navajene na carino, bodisi na zaščitno ali pa na čisto fiskalno. Učinek carinskega sistema na dvig produkcije na evropskem kontinentu pa prav nikjer ni imel za posledico velikega napredka.

Naša starejša generacija se gotovo še spominja hudih bojev za carino na pšenico v bivši Avstriji. Zagovorniki carine so trdili, da bo carina vse napredne kmete silno vzpodbudila na intenzivno obdelovanje zemlje, če bodo lahko prodajali žito namesto po 8 goldinarjev kar po 6 goldinarjev. Ta argument je tudi obveljal in v Avstro-Ogrski so res vpeljali carino na pšenico.

Rezultat pa vidimo danes. Nedavno je v svojem ekspozitu povedal minister dr. Kulovec, da znaša pridelek žita na 1 ha v Belgiji okoli 30 centov, pri nas, v rodovitni Vojvodini pa celih 8 centov. Vojvodincem namreč niti v sanjah ni padlo v glavo, da bi delali več kot ponavadi, ampak so le prav zadovoljno spravljali v svoje žepce carino v obliki treh forintov za cent.

Prav tak slučaj smo doživeli v Avstriji tudi s carino na železo. Nemška in angleška industrija je postajala avstrijski silno ne-

varna. Avstrijska železniška industrija je zahtevala zaščitno carino in jo je tudi dobila. A rezultat je bil, da so avstrijski industriji carino lepo spravljali v svoj žep, njihovi obrabi pa so ostali staroverski in zane-marjeni kakor prej.

Pravilno bi torej bilo, da bi državna oblast ščitila domačo industrijo le pod pogojem in le tako dolgo, da se ta primerno modernizira. Kdor pa hoče le davčni denar basati v svoj žep brez dela, ta ga ni vreden.

Prepričani smo, da bo tako tudi z zagrebsko »taracovino«, t. j. z obdavčenjem tujih izdelkov pod preveliko vzdrževanja cest. Zagrebski mizarji in čevljarji se namreč boje slovenske konkurence in zato zahtevajo na primer čevljarji, naj se pobira od para ženskih čevljev okoli 30 Din, od moških pa okoli 50 Din za par kot prispevek za vzdrževanje zagrebskih cest. Čudno je, da prebrisani zagrebski čevljarji ne zahtevajo se posebne »taracovine« za svoje tovaršice iz drugih ulic ali pa celo iz sosednjih hiš! Rezultat pa bo tak, kakor je bil vedno: Zmagala bo svobodna konkurenca, dobro delo in nižja cena. Proti tem modernim trgovskim principom je dandanes vsak boj zastoj in odveč.

Na vsak način pa je zahteva zagrebskih mizarjev in čevljarjev jako poučna tudi za naše obrtništvo, ker jim kaže pot, na katero ne smejo kreniti, če se neboje blamirati do kosti in se osmešiti pred vsem svetom. »Taracovina« konkurence ne spravi s sveta, ampak samo dobro in solidno delo. Glede cen pa je treba vedno in vedno naglašati, da je zlata doba papirnatih poplave že minila.

Vodja Panevroe o balkanskem konfliktu.

Coudenhove-Kalergi, predsednik Panevroe, je objavil ob priliki jugoslovansko-italijanskega konflikta sledeč zanimiv članek:

Evropa je te dni komaj ubežala vojni. Ta dogodek je kot blisk osvetlil vso nesigurnost našega političnega položaja. Kdor ni dosedaj znal, ta ve sedaj: evropski mir je odvisen od slučaja; brez vsake stabilne podlage se more prevrniti od sape lažnive govorice. Nihče se v bodoče ne sme več zadovoljiti s komodno mislijo, da ne veruje več na vojno nevarnost; kdor to poskuša, naj si odgovori na vprašanje, kako bi se končala kriza, če bi n. pr. kak jugoslovanski fantik poskusil atentat na Mussolinija. Tako labilen je danes mir, osem let po strašni svetovni vojni! Platonična razmišljanja o neumnosti ali zlobi ljudi ne morejo tu niti najmanj pomagati. Tu pomaga samo dejanje. Samo radikalna izprememba sedanjega labilnega miu more pomagati in sicer z ustvaritvijo stabilne mirovne organizacije — z ustvaritvijo Panevroe.

Zakaj danes se glasi alternativa jasno in neutajljivo samo: Panevropa ali vojna! Politični dogodki so preizkušnja za ta eksperiment. Kljub Zenevi in Locarnu je samo modrost nekaterih mož za trenutek rešila mir, toda brez vsake varnosti za bodočnost. Kriza od včeraj se more jutri ponoviti. Zakaj vzrok zadnje vojne nevarnosti ni bil niti Tiranski pakt in niti govorice o jugoslovanskih vojaških pripravah, temveč dejstvo, da je evropska povojna politika od pičice enaka predvojni. Evropske vlade se od vojne katastrofe niso nič naučile sovraštvo in nezapiranje med narodi pa je samo še narostlo. Danes je Evropa zopet razdeljena v dva tabora, kakor leta 1914. Zopet grozi boj za balkanski protektorat, zopet more nastati iz balkanskega ognjišča svetovni požar, ko pred leti. Avstro-Ogrska je razpadla, toda njenim dedičem so pripadli tudi problemi, ki jih ni zmožna rešiti Avstro-Ogrska. Kakor takrat, tako slišimo danes predboje časopisov: očitke, provokacije, demantije. Čujemo o diplomatskih posredovanjih, o mednarodnih komisijah, o miroljubnih namerah, o nameranih konferencah, skratka, o vseh onih

stvarih, ki so v dobi med balkanskimi in svetovno vojno pripravile s tisoči miroljubnimi frazami svetovno vojno.

In kaj delajo narodi? Ali je šel vihar ogorčenja skozi Evropo vsled nameravanega zločina in nad požigalci našega dela sveta in nad počasnimi čuvarji mira? Ali so se mar vršile v vseh mestih in vaseh Evrope demonstracije proti lahkomišelnosti, s katero se je igralo z življenjem in smrtjo milijonov ljudi? Ali so se oglasili megafoni volje narodov, parlamenti in preko vseh strankarskih preprirov zagrmeli proti tej grozeči blaznosti vojne in njenih vzrokov? Nič od vsega tega se ni zgodilo! V vseh deželah, ki niso bile direktno prizadete je šlo življenje po svoji navadni poti. Nekaj miroljubnih člankov, nekaj pacifiističnih govorov je bilo povedanih, in konec! Toda uxxx narodov je veljala bolj njihovi nevarnosti, ko pa miru; in vendar je nevarnost samo roved za tistega, ki hoče porušiti mir. Volja za nevarnost samo povečuje predznake vojni politiki, dočim bi v slučaju evropske vojne vendar ne mogla ostati niti ena država nevarna. Samo nekateri pa so spoznali, da bi jih balkanska vojna nujno napadla tudi nje same v strelske jarke že zaradi mednarodnih zapletljivost, povzročenih od prijateljskih, zvezniških ali varnostnih dogovorov. Samo redki so spoznali, da mora nova vojna brezpogojno pomeniti končni bankrot Evrope in popolno razdejavanje in ponižanje naše gospodarstva, da bi na koncu evropske vojne boljševizem, ki bi neizogibno osvojil narode, obupane nad sedanjim sistemom in njegovimi posledicami.

Sedaj se je vojna nevarnost Evrope samo dotaknila: prihodnjič jo bo zadela. V teh dneh smo doživeli generalno skušnjo izbruhov vojne. Na to doživetje moremo odgovoriti s slepoto ali pa s spoznanjem. Nobenega vzroka nimamo zaupati sedanjim institucijam, da bi mogle mir zadržati. Zato je naša dolžnost, da iščemo in ustvarimo nove sisteme in nove institucije, ki bodo obstoječe vrzeli zamašile.

Ali pa nas čakajo posledice slepote z naravnost katastrofalnimi vidiki.

Politične vesti.

— Oblasti postanejo lastnice bivšega deželne premoženja ter dobe tudi druge pravice. Med sprejetimi amandmani je tudi on, silno važen amandman za oblasti. Z njim se pooblašča ministrski svet, da sme v zmislu zakona o oblastnih in okrajnih samoupravah prepustiti oblastem gotove posle ter tudi posamezne dele državnih dohodkov za kritje potreb, ki jih bodo prevzele oblasti. Z dnem konstituiranja okrajnih samouprav, preide vsa imovina in vsi posli cestnih in okrajnih odborov, zdravstvenih odborov in okrajnih blagajn na ozemlju bivše Kranjske in Stajerske na ljubljansko, oziroma mariborsko oblastno samoupravo. Vsa imovina dežela na ozemlju bivše Avstrije preide na obl. samouprave in vse nepremičnine bivših dežela se prenese v zemljiški knjigi na dotične oblasti. Nadalje imajo oblastne skupščine pravico, da z oblastnimi uredbami menja vse bivše deželne zakone, seveda v mejah ustave in državnih zakonov. — Priznati treba, da je s tem amandmanom dosegla SLS velik uspeh in da je s tem upravičila svoje sodelovanje v vladi. Uspeh je tem pomembnejši, ker so gotove pravice dosežene samo za obe slovenski oblasti.

— Volivni red za Ljubljano spremenjen. Med zadnjimi amandmani, ki so bili predloženi od vlade, je bil tudi amandman, po katerem se spreminja občinski volivni red za mesta in se odpravlja večinski propore. Stranka, ki dobi pri volitvah relativno večino, ne bo več imela absolutne večine. S tem se uvaja zopet čisti propore, kar bo vsakomur vsak pravi demokrat pozdravil. Nemovalno je namreč siliti volivce, da sklepajo breznačelne kompromise, temveč edino pravilno je, da šele izvoljeni občinski svetovaleci sklenejo na podlagi praktičnih vprašanj dogovor in ustvarijo delovno večino. — Upa-

mo, da bodo sedaj tudi kmalu razpisane občinske volitve, ker ni nobenega vzroka, da bi bila Ljubljana še nadalje brez svoje avtonomije.

— Proračun sprejet. Napovedi samostojno demokratskega tiska se tudi to pot niso uresničile in proračun je bil pravočasno in gladko sprejet. Pred pričetkom glasovanja o proračunu so bili skupščini predloženi še nekateri amandmani. Tako se vrača bivši črnogorski dinastijski polovica zaplenjenega premoženja v znesku 42 milijonov dinarjev. Dalje je dobil notranji minister pooblastilo, da odloži izvedbo volitev v sreške skupščine. Nato je skupščina sprejela proračun s 157 proti 126 glasovom.

— Nasprotja med radikali so se po izglasovanju proračuna takoj jasno pokazala. Uzunović in drugi ministri so zahtevali na seji ministrskega sveta, katere se je udeležil tudi Marko Trifković, da se odgode seje skupščine vsled velikonočnih praznikov do 1. maja. Temu pa se je Trifković uprl in izjavil, da ne more staviti takega predloga skupščini, ki se po njegovem mnenju mora sestati 7. aprila. Enako je odklonil Trifković predlog, da se naj odstavi obtožba proti Maksimoviču z dnevnega reda. Tudi nastop poslanca Žujeviča v skupščini dokazuje, da so nastopila v radikalni stranki ostra nesoglasja. Pašićevci zahtevajo na vsak način glavo Uzunoviča in situacija je vedno bolj pod uplivom nasprotja med pašićevci in centuramaši. Da bi pa prišlo do razkola med radikali ni misliti, temveč je vedno bolj verjetno, da bo imel dobiček od spora obeh radikalnih kril Velja Vukičević kot bodoči predsednik vlade.

— Kaj vse Italijane boli. »Giornale d'Italia«, ki je postal slaven po svojih napadih na Jugoslavijo, je objavil uvodnik, v

katerem dolži Jugoslavijo, da je ena za krivila sedanje napete odnose med Italijo in Jugoslavijo. Italija, da je samo v interesu evropskega mira opozorila Evropo na jugoslovanske namere v Albaniji. Iz te opozorilne pa so čisto po krivici preokalski listi napravili jugoslovansko-italijanski konflikt. Šlo se je celo tako daleč, da se skuša danes vso krivdo naprtiti na Italijo. Nato brani »Giornale d'Italia« fašistovski vladno in očitno jugoslovanski nelojalnost. Nettunske konvencije bi morale biti ratificirane že pred dvema leti, a še danes niso. Z nettunskimi konvencijami pa bi bila rešena vsa sporna vprašanja. Glavna vsebina nettunskih konvencij je tudi obveza medsebojnega spoštovanja mej, priznanje nedotakljivosti in medsebojna obveza, da se nobena država ne bo vmešavala v notranje razmere druge. Toda Jugoslavija teh konvencij ne ratificira, temveč je sovražno razpoložena napram Italiji. In sedaj pridejo naravnost senzacionalni dokazi italijanskega lista. Evo, glejte jih! Ob priliki odkritja obeliska, v proslavo osvobođenja Zamenta je imel general Milič, dne 1. marca 1925 govor, v katerem je dejal, da se bo jugoslovanski narod vedno spominjal svojih neosvobođenih bratov. Jeseni leta 1925 je kralj Aleksander govoril Dalmatincem, da morajo čuvati jugoslovansko morje in da je v tej obrambi slozna vsa domovina. (Ali je mar pričakoval fašistovski list, da bo kralj Jugoslavije pozval Dalmatince, naj ne čuvajo našega morja?) Nato se citirajo razni proglašaji Jedranske Straže, knjiga generala Daskalovića o Kobaridu, projekt za agrarno reformo v Dalmaciji, ki da je Italijanom na škodo, prepoved prodaje zemlje v obmejni coni tujcem ter druge stvari. Končno pa piše list obširno o italijanskih podjetjih »Sufide« v Dalmaciji, v kateri je investirano 120 milijonov lir, ki pa ne morejo razviti svoje delavnosti v vsem obsegu, ker dela Jugoslavija vedno nove ovire. Članek se končuje z apelo, da mora tudi o teh stvarih slišati Evropa. (Pravilno, bo vsaj Evropa vedela, kako skušajo Italijani gospodarsko prodati v Dalmaciji.)

— Ankete ne bo. Misel o preiskovalni komisiji so velesile definitivno pokopale. Velesile so mnenja, da bi se italijansko-albanski spor najbolje rešil potem direktnih pogajanj med Rimom in Beogradom. Na kateri podlagi pa se naj bi ta pogajanja vršila, niso podale velesile nobenega načrta. Pričakuje se pa, da to store v kratkem.

— Mussolini je za direktna pogajanja z Jugoslavijo. Dopisnik »Chicago Tribune« v Londonu je izvedel, da je pisal Chamberlainu v svrhu rešitve albanskega konflikta Mussoliniju pismo, v katerem zahteva, da sprejme ta direktna pogajanja med jugoslovansko in italijansko vlado. Mussolini je nato pristal pod pogojem, da izjavi Jugoslavija svojo pripravljenost ratificirati pred dvema letoma sklenjene gospodarske (nettunske) pogodbe. Chamberlain je nato stopil v stik z Briandom, ki je obljubil, da bo priporočil Jugoslaviji, naj izpolni italijanske želje.

— Nemški aktivisti na Češkoslovaškem glasujejo za obrambni zakon. V sredo, dne 30. t. m. se je vršila v praškem parlamentu razprava o novem češkoslovaškem obrambnem zakonu. V imenu nemških aktivistov, to je Nemcev, ki sodelujejo aktivno v češkoslovaški vladi, je izjavil zbornični podpredsednik Zierhut, da je prišlo z vstopom večine sudetskih Nemcev v vlado razmerje med Nemci in Čehoslovaki na pametno pot. Nemške vladne stranke so radi tega pripravljene dati državi to, kar potrebuje za svoj mirni nemoten razvoj. Ti obrambni predlogi služijo v ta namen. Popolnoma napačno je pojmovanje, da služijo vojaštvo le za ogrožanje mira in kot orodje za napad proti katerikoli sosedom. Za sudetske Nemce je samoočebno umerno, da s tem ne bo prijateljsko razmerje do najbližje in naravne prijateljice prizadeto. Ker se obdržijo osemnajst-mesečni službeni rok, morejo aktivisti za to glasovati že radi tega, ker je to določeno le za kratko dobo. Končno bodo iz armade odpravljani vsi rredpisi, ki žalijo nacionalni čut češkoslovaških narodnosti. Nemške vladne stranke bodo pri razpravi o tem zakonu glasovale zani. Zierhutov govor so motili z medklici nemški socialni demokrati, komunisti in nemški nacionalci.

— Angleško-amerikansko oboroževanje na Kitajskem. Oddelek vojakov z britanske vojnne ladje »Tarantula« in ameriške topničarke »Helen« je zerradil na otoku Šamien utrdbe za strojnice. Francoske obrambne čete so že popolnoma pripravljene za boj. (Šamien je otok sredi mesta Kantonu in ima francosko in angleško naselbino.) Kantonske čete so streljale na ameriški rušilec »Ford« na Janglekiangu. Rušilec je takoj odgovoril s topovi in strojnimi puškami in prisilil Kitajce, da so prenehali s streljanjem. Ameriški rušilec »Prestone« je odplul v Čifu, kjer se je poločaj poslabšal.

— Amerika na-topi na Kitajskem samostojno. Kakor javlja »United Press«, je izjavil predsednik Coolidge, da so ameriške čete na Kitajskem dovolj močne, da zaščitijo ameriške državljane. Coolidge dalje absolutno nasprotuje temu, da bi se vse tuje bojne sile na Kitajskem postavile pod skupno poveljstvo, dopušča pa možnost, da posamezni komandanti nastopijo skupno v slučaju sile. S tem je demantirana angleška vest, da je angleški admiral Duncan imenovan za vrhovnega poveljnika vseh tujih bojnih sil na Kitajskem, obenem pa je podan odgovor na Chamberlainovo izjavo o absolutni nujnosti ameriško-angleškega sodelovanja na Kitajskem in je odbita intervencija, ki jo žele Angleži.

— Ameriško-angleške zahteve po strateških točkah. Glede kitajskih dogodkov vlada med Amerikanci nezadovolstvo nad vlado, ker ni zavzela dovolj energičnega stališča, kakor bi to veliki ameriški finančniki radi. Razni zastopniki ameriških gospodarskih krogov so izjavili dopisniku »United Press«, da mora biti danes obvarovan položaj tujcev na Kitajskem le z močno roko. Angleži in Amerikanci skupno zahtevajo

zasedbo utrdb na reki Vusungu in drugih strateško važnih točk.

Po slovanskem svetu.

ČEŠKOSLOVAŠKA.

Predsedniške volitve.

Predsednik češkoslovaške republike T. G. Masaryk je pred štirinajstimi dnevi odpotoval v inozemstvo ter se vrne najbrže na dan predsedniških volitev v Prago.

Druga izvolitev T. G. Masaryka je zagotovljena. To se jasno vidi iz števila političnih strank v današnjem parlamentu.

Predsednika češkoslovaške republike volila skupaj poslanska zbornica in senat.

Za pravoveljavnost volitev je potrebna nadpolovična udeležba poslancev in senatorjev, predsednik pa je izvoljen, če je dobil najmanj tri petine glasov vse navzočih. Če po dvakratnem glasovanju cilj še ni dosežen, se vrši potem volitev med onima kandidatom, ki sta dobila največje število glasov. V slučaju enakega števila glasov odloča žreb. Nihče ne more biti dvakrat zaporedoma izvoljen za predsednika. Ta določba ne velja edino za T. G. Masaryka, Predsednik republike ni odgovoren za svoje delovanje, odgovorna je le vlada. — Poslanska zbornica šteje 300 poslancev, senat pa 60 članov. Od teh imajo sedanje vladne stranke 232 glasov, opozicija pa 198.

Dosedaj je edini kandidat na predsedniško mesto T. G. Masaryk in splošno znano je, da bodo za njega glasovale vse stranke vladne večine in to je 252 glasov. Dalje je more z gotovostjo trditi, da bodo za njega glasovale tudi socialistične stranke, ki so zanj glasovale tudi pri zadnjih volitvah. Tako se bodo glasovi vladne večine pomnožili s 109 glasovi čeških in nemških socialistov, demokratov ter čeških narodnih socialistov. Ostalo bi torej samo 89 glasov komunistov vseh narodnosti, nemških nacionalistov in nemških narodnih socialistov. Ti glasovi ne brže niti oddani ne bodo.

V slučaju, da bi gotove stranke ne glasovale, bi ostala za Masaryka še vedno velika večina, da mu je znaga zagotovljena. V najslabšem slučaju bi glasovalo zanj, po sedanjem položaju sodeč najmanj 233 glasov, do čim znaša potrebna večina 226 glasov.

RUSIJA.

Kalinin o političnih nalogah IV. vseevropskega sovjetskega kongresa.

V Moskvi se bosta v najkrajšem času vršila dva kongresa: trinajski kongres RSFSR in kongres sovjetrov Zveze sovjetskih socialističnih republik. Tretji kongres sovjetrov se je vršil pred dvema letoma. Ta velik odmor med zasedanji plenuma »rdečega parlamenta« se pojasnjuje s krizami, ki so pretresle tudi temelje komunistične stranke. Predno je prenehala opozicija Trockega in predno se je uvrstila pozicija Stalina, je bila nova diktatorja sovjetske Rusije, je bilo riskantno sklicati kongres sovjetrov, ker bi na teh kongresih zavzela »diskusija« z opozicijo mnogo večji obseg, kakor pa na konferencah komunistične stranke.

Poglavar SSSR, vseruski načelnik M. Kalinin je podal v »Izvestijah« sledečo izjavo: »V času dveh let, ko se ni vršil vseruski sovjetski kongres je napravilo gospodarstvo sovjetske Rusije ogromen korak naprej. Prva perijoda konsolidiranja se bliža h koncu in nastaja sedaj nova, ki jo moremo nazvati rekonstruktivno periodo in ki obstoji v rekonstrukciji industrije v Rusiji, tako, da bi produkcija odgovarjala potrebam države.

Kalinin pripominja dalje, da uspehi kmetijskega gospodarstva v Rusiji niso tako sijajni. Restavracija napreduje le polagoma in če ne pride zopet kako leto lakote, se bo dvignila na predvojno višino, ali pa se v zdaj približala. Vprašanje razvoja kmetijskega gospodarstva je v zvezi z industrijskajo državo. Kongres bo posvetil mnogo pozornosti zlasti temu vprašanju.

Na dnevnem redu kongresa se nahaja daleč vprašanje obrambe države in referat vojnega komisarja Vorosilova. Z ozirom na splošno vojno kampanjo v Rusiji bo to vprašanje zelo važna točka dnevnega reda in vlada že danes veliko zanimanje za to vprašanje tako pri članih kongresa, kakor tudi v sovjetski javnosti.

Kalinin pravi v svoji izjavi: »Naši kongresi so smatrali vedno za posebno važna vprašanje povzdiga rdeče armade. In gotovo se bo na kongresu sovjetrov Zveze pokazalo veliko zanimanje tudi za uspešen povzdig rdeče armade.«

Ta kongres se bo torej vršil v znamenju boga vojne. Potem se bodo tudi problemi zunanje politike zlasti odnošaji z Anglijo reševali v zvezi s problemi vojaškega zadržaja.

Sibirsko gospodarstvo.

V Sibiriji se mrzlično zida. Vrednost vsake projektirane zgradbe znaša 34 milijonov rubljev. Od te vsote odpade 8 milijonov na zgradbo tovararn. Na prvem mestu je mesto Novosibirsk, kjer bodo sezidali okrog velik popolnoma novih hiš, med drugim tudi velik hotel po evropskem vzorcu, prvovrstna restavracija in zgradba za kolonizacijske oblasti. Zida se mnogo tudi v Omsku, Bijsku, Irkutsku in Krasnojarsku. Sibirija ima sedaj do volj najpotrebnejših poslopij in dovolj glavnih sil razen kvalificiranih tehnikov.

V kratkem bodo izvršena prva dela za zgradbo prve tovarne sladkorja v Novosibirskem. Tvorica sladkorja se nahaja v postaji Aleksij v barnaulskem okraju, kjer je pripravljenih 30.000 desetlin zemlje za gojenje sladkorne pese. (Ena desetina nekaj več kakor hektar.)

Ta teden se je pričel reden zračni promet z letali na zračni progji med njim Udinskim in Urgo v Mongoliji.

Reške nadloge in težave.

Reka, 29. marca.

O sedanjem življenju na Reki bi se dalo napisati cele knjige, ali dobrega bi pač ne bilo prav nič, ker ga menda ni mesta na celnem svetu, ki bi bilo tako zapuščenost, kakor je Reka. O kakem večjem prometu se danes sploh ne da govoriti, in če bi mesto ne imelo onega svojega neposrednega jugoslovenskega zaledja, ki si dobavlja svoje vsakdanje potrebe iz Reke, bi se morali v Reki zapreti kar čez noč skoraj vsi trgovski in obrtniški obrati. V zadnjem času, ko je Italija zelo strogo zaprla mejo in dovolila, da more edino le prebivalstvo najbližjega okolja do pet kilometrov od mesta s prehodnicami prestopati mejo, za vse ostalo zaledje pa je treba rednega potnega lista in vizuma od italijanskih konzularnih oblasti, ki se nahajajo v Zagrebu in Ljubljani, pa se je itak skromno poslovno življenje na Reki skrčilo še bolj, skoraj na ničlo.

Zelo veliko si obetajo Rečanje od okolnosti, da želi Madžarska zopet imeti Reko za svoje izhodišče na morje. Dan 5. aprila t. l., pravijo, jim prinese odrešenje, ker pride namreč tega dne madžarski ministrski predsednik grof Bethlen v Rim, da sklene z gospodom Mussolinijem prijateljsko pogodbo, katera bo med drugim vsebovala tudi določbo, da Reka postane madžarsko izhodišče na morje. So pa seveda tudi ljudje, ki računajo treznejše in pravijo, da bo madžarsko-italijanska pogodba pač res kolikortoliko koristila Reki, ker bo napotila madžarski tranzitni promet preko Reke, ali ker bo to le tranzitni promet, kar ni ne bo tako velika, kakor se pričakuje v nekaterih preoptimističnih krogih, in še tem manj, ker bodo Madžari gotovo hoteli zaposliti pri tem prometu čim največ svojih ljudi. Rečanje seveda računajo, da bo po sklenitvi pogodbe med Madžarsko in Italijo Reka dobila tudi večji del onega madžarskega prometa, ki šel doslej preko Trsta in je v letu 1926 znašal 42.389 ton izvoza in 33.525 ton uvoza, torej skupaj 75.904 tone ali 7509 vagonov, kar je vsekakor zelo malo, veliko manj, kakor si mislijo in žele Rečanje. Če se računata 350 delovnih dni v letu, bi ves ta madžarski promet, ki gre danes preko Trsta, pomnožil reški promet samo za povprečno 25 vagonov na dan, kar pomeni pač malo manj ko nič. Madžarska pač za svoj uvoz in izvozni promet čim dalje v večji meri uporablja nekoliko daljšo, zato pa znatno cenejšo vodno pot po Donavi, ki ji bo cenejša tudi pozneje, po zaključku pogodbe z Italijo, vsled česar Reka ne bo imela nikdar bogve kakšnega dobička od madžarskega prometa. Za sedaj, dokler stvar še ni izvedena, je seveda upanje, da bo iz Madžarske padal zlat dež na italijansko Reko, vsaj zato dobro, da med ljudmi vsaj za nekaj časa utihne zabavljanje proti »odrešiteljici«, ki je spravila nekdanj tako lepo razvijajočo se Reko v popolno »maloro«.

Druga stvar, ki je za velik del Rečanov precej mučna, je še vedno nerешeno vprašanje državljanstva. Do leta 1868 so bili Rečanje Hrvatje, pripadniki Hrvatske in so imenovanega leta na podlagi one prošle »nagodb«, za katero je dokazano, da so jo Madžari ponaredili — bili so že tedaj strokovnjaki v falsifikaciji! — postali madžarski državljani. V novembru leta 1918 so izgubili madžarsko državljanstvo in so do rapalske pogodbe nekako viseli v zraku. Ker je rapalska pogodba ustanovila samostojno reško državo, so Rečanje postali sami svoji državljani, dokler jim rimski pakt v letu 1924 ni vzel tega državljanstva. V smislu rimskega pakta so vsi oni Rečanje, ki so imeli domovinsko pravico v Reki (»corpus separatum«) pred letom 1910, postali po italijanski aneksiji polnopravni italijanski državljani, tisti, ki niso imeli reške domovinske pravice pred letom 1910, pa so imeli pravico izbiranja med Italijo in državo svoje prejšnje pripadnosti, pri čemer pa si je Italija pridržala pravico, da jih sprejme v svojo državno obvezo ali pa tudi zavrne. Končno pa imajo oni nekdanji Rečanje, ki so v smislu rimskega pakta prišli pod Jugoslavijo — 211 hiš z 933 prebivalci — pravico opcije za Italijo. Toda ta pravica se jim priznava v netunskih pogodbah, ki pa še niso ratificirane. Je pa tudi na Reki precejšnje število Primorcev, Istranov in Goricanov ter Notranjcev, ki bi bili, da so se nahajali v svojem domačem kraju, ki je prišel pod Italijo, postali italijanski državljani po polnem pravu, ker pa so prebivali v Reki

in si niso pridobili domovinske pravice pred letom 1910, pa danes ne vedo, kam pripadajo in se jim delajo vse mogoče neprilike pri ugotovitvi njihovega državljanstva. Vse to prav gotovo ne vpliva bogzna kako ugodno na razpoloženje reškega prebivalstva, ki čim dalje tem glasnejše mrmra o brezbriznosti Rima napram nekdanji v vsa nebesa povzdignovani »žrtvovani Reki« — »l'Olocausta«.

Reka, ki je imela po ljudskem štetju 31. decembra leta 1910 na svojem ozemlju, v mestu z okolico (»corpus separatum«) 49.806 prebivalcev, je po podatkih ljudskega štetja, ki ga je meseca decembra leta 1918 izvršil tedanji narodni svet, štela 46.264 prebivalcev. Italijanska vlada je potem dala izvesti ljudsko štetje za 1. januarja 1925 in se je tedaj naštel 45.857 prebivalcev, pri čemer pa je treba upoštevati, da se je število reškega prebivalstva ob tem štetju moralo znižati za število prebivalstva onega ozemlja, ki je v smislu rimskega pakta prišlo pod Jugoslavijo in je štelo 933 duš.

Zanimivi so podatki obeh zadnjih ljudskih štetij glede narodnosti prebivalstva. Po ljudskem štetju narodnega sveta v decembru meseca leta 1918 je bilo v Reki: Italijanov 28.911, Hrvatov 9092, Slovencev 1674, Srbov 161 (vseh Jugoslovenov torej 10.927), Madžarov 4431, Nemcev 1616, drugih narodnosti 379.

Italijansko ljudstvo štetje za 1. januarja 1925 upošteva predvsem državno narodnost, ter se, ne meneč se za etnično narodnost, ozira samo na občevelni jezik. Po podatkih tega štetja se je torej 1. januarja 1925, leta nahajalo na Reki: 32.415 Italijanov, pri čemer so seveda šteli kot Italijani vsi tisti Rečanje, ki se morajo še danes boriti za svoje državljanstvo, 10.353 Jugoslovenov, 655 Avstrijcev in Nemcev, 591 Čehoslovakov, 148 Rumunov, 104 Poljaki in 194 podanikov drugih držav.

Po občevelnem jeziku je razdelitev reškega prebivalstva v resnici nekaj takega, kar more razumeti samo tisti, ki do dna pozna zvičajnost italijanskih uradnih statistik. Italijanske oblasti so namreč ugotovile, da je 1. januarja 1925 uporabljalo 36.251 oseb izključno italijanski jezik kot občevelni jezik, italijanskega in hrvatskega oziroma slovenskega 6644 oseb, italijanskega in nemškega oziroma madžarskega 2195, samo tujeja 767 oseb. Ker število italijanski ter nemški ali madžarski govorečih prebivalcev odgovarja skoraj točno številu avstrijskih, nemških in madžarskih državljanov, število »samo tuj jezik« govorečih pa številu Čehoslovakov, Poljakov in Rumunov, je jasno, da je italijanska statistika ali dobri tretjini jugoslovenskih državljanov naprtila italijansko kot izključni občevelni jezik, ali pa označila vse Čeha, Poljake in Rumune za zatajevalce svojega jezika in poleg njih še četrtno jugoslovenskih državljanov, če onih 767 »samo tuj jezik« govorečih prebivalcev vzamemo za Hrvate in Slovence. Take so pač italijanske statistike. Kdor namreč pozna natančneje pristno domače reško prebivalstvo, se more edino le smejeti taki statistiki, ker je pač zelo težko najti pravega Rečana, ki ne bi znal in seveda tudi govori obeh domačih jezikov, italijanskega in hrvatskega oziroma slovenskega. Stopite v katerokoli trgovino, v katerokoli obrtniško delavnico, v katerikoli javni lokal: povsod vas večinoma, ne da bi vi odprli usta, nagovore hrvatski, prav gotovo pa postržejo v hrvatskem jeziku, ako vi izpregovorite hrvatski ali pa slovenski. In ne mislite, da je to spakovanje ali kaka spakodrana mešanica, kakor jo govore n. pr. gorški trgovci, ko v dopoldanskem času kličejo okoličane v svoje trgovine s »pejete ga noter«, temveč čista, lepa pismena hrvščina ali slovenščina, ali pa domača čakavščina, kakor jo govori vse hrvatsko Primorje od zapadne istrske obali pa tja doli do dalmatinskih otokov. Če bi se ljudsko štetje izvedlo v resnici nepristranski, brez vsakega pritiska, morate biti prepričani, da bi število onih, ki uporabljajo kot občevelni jezik izključno le italijansko, kvečjemu zneslo toliko, kolikor po italijanski uradni statistiki znaša število tistih oseb, ki občevelno izključno »v tujem jeziku«.

Reka pač ni bila po svojem domačem prebivalstvu nikdar v resnici italijanska in tudi danes ni, pa če ji italijanske statistike še bolj vžigajo pečat italijanstva.

— Ca čete, tako je bilo pak če tako vavik bit! — vam poreče Rečan.

iz Churhillovih vojnih spominov:

LUEDENDORF L. 1918.

Če razmišljamo o vojni kot celoti, se pričamo, da je Nemce do 1. 1918 vsaka zavezniška ofenziva pravzaprav ojačila, pa bila to francoska ali angleška. Če bi Nemci ne izrabili svojih sil v Luedendorffovi ofenzivi leta 1918, bi ne bilo vzroka, zakaj so ohranili svojo fronto proti Franciji celo leto neizpremenjeno in se niso pozimi umaknili le k morju.

Lahko bi zdaj kdo pripomnil, da bi pod takimi pogoji, če bi bila vsaka ofenziva enako neugodna za napadalca i za napadenega, sploh ne bilo mogoče doseči konca vojne in odločitve. Kaj bi naj obe strani z velikimi armadami čakali leto za letom in se gledali, v prepričanju, da izgubi tisti, ki bo napadal? Tako daleč ta razmišljanja seveda ne sežejo. Odveč bi bilo iz tega izvajati, da bi se morali zavezniški odreči vsake ofenzive. Dogodilo se je pet napadov, pri čemer bitke pri Arrasu, osvojitve Messines Ridge, ponovno zavzetje utrdb Douaumont s strani Francozov in Malmaisona in prvi dnevi bitke pri Cambrai — sami sijajni dogodki. Naravno so bile potrebne takšne »epizode«, da je bilo mogoče vzdržati v aktivni defenzivi. Javila se pa vprašanje, da-li je bilo modro izvajati ofenzivo v velikem stilu, ki bi naj sovražnika utrudila, ali če bi ne bilo pravilnejše poskušati prisiliti ga, da napade on.

Če bi vsa naša strategija in vsa taktika stremela za tem ciljem — kaj bi ne bilo mogoče doseči zmago že mnogo prej?

Recimo, da bi Francozi in Angleži izvežbali za linijo jarkov svoje armade do velike prožnosti, da so na najmodernejši način utrjevali tiste pozicije, ki jih pod nobenim pogojem niso smeli zapustiti, da so skrbno izbrali in naglo oslabili fronto tam, kjer so lahko riskirali začasni umik v razdalji 20 do 30 km, da so izzvali sovražnika k napadu na take točke in udarili potem nanj na odprti bojni liniji, baš v hipu, ko bi mislil, da je že blizu končne zmage. Kaj bi ne imeli dobro izvežbani oddelki na ta način priloznosti, da hitro in slavno zmagajo?

Rešitev.

In zakaj bi se omejevali le na gledališče, kjer bi se dve največji armadi gledali med seboj? Pomorske sile, železniške zveze, inozemska politika — vse to nudi vendar možnost izhoda iz situacije in odstranitve mrtve točke. Mehanika proži vendar na zemlji, na morju, in v zraku nešteto novosti in presečenj. Bilo je potrebno iskati rešitev. Doslej smo zmerom improvizirali s svojimi armadami pred sovražnikovim obličjem. Čvet naroda je bil darovan. Toda nikdar ni bilo časa, da bi bila armada pošteno izvežbana prej, predno je bila poslana v mesnico in žrtvovana. Izdelane so bile nepopolne, slabo brušene sablje in komaj so bile uporabljene

Kitajska in Evropa.

III.

V tej dobi je organiziral bivši guverner province Šantung, Li Ping Heng, ki je bil na pritisk Nemcev odstavljen, dekleta in fantje iz boljših kitajskih družin v v patriotičnih telovadnih društvih, ki so bila našim sokolskim precej podobna. Posamezni oddelki teh društev so šteli po 500 oseb in so morali prisesti svojim voditeljem pokorščino. Nosili so rdeče čepice in imeli rdeče pasove. Jedli in spali so skupaj z voditeljem in v društvu je vladalo pravo bratstvo. Da so bila ta društva ustanovljena proti tujcem, se ni nikdar tajilo in že samo ime društva Ho-Tuan (Prostovoljna patriotična zveza) je povedalo dosti. Fanatizem teh ljudi je še zlasti narastel vsled vere, da postanejo neranljivi, če spoznajo višje misterije društva. Maja meseca 1. 1899 so bile opažene prve vežbe društva in Angleži so v spominu na svojo domovino imenovali te vežbe »bokserske vežbe«. Tako so dobili ti kitajski »sokoli« za vedno ime: bokserji.

Sovražstvo teh bokserjev, katerim so se skoraj pridružili tudi temni elementi, je veljalo v prvi vrsti kitajskim kristjanom, dalje misijonarjem, železnici, telegrafu in vsem modernim ustanovam. Med tem so društva silno narasla in polagoma postala tudi tako sovražna tujcem, da so poslanci velesil zahtevali od pekinške vlade prevode teh društev. Toda cesarska dekreta z dne 24. januarja in 29. maja 1. 1900 sta nastopila le proti nerednim članom teh društev, dočim pa so društva delovala še naprej neovirano. Še več! Vlada je društva podpirala in društva so nastopila z vežbami tudi pred dvorom in sam prestolonaslednik je bil član društva. Gibanje se je tako razvilo v pravo lavino in vsled suše 1. 1900 in s tem povzročene slabe letine, je dobilo vedno bolj nevarno lice. Že koncem maja 1. 1900 so morali pobegniti inženjerji, ki so gradili nove železnice; od proge v Hankov. Požiganje železniških postaj in misijonov, pobijanje kristjanov in misijonarjev je bilo na dnevnem redu. Poslaniki v Pekingu so nato poklicali v sporazumu s kitajskim zunanjim ministrstvom sebi v zaščito mornarje iz ladij, ki so bile usidrane v Taku. Nato je prišlo 420 moč. Ko pa se je izvedelo, da je preprečeval tujcem sovražni general Tung Fuh-Siang cesarico vdovo o uspešnosti boja proti tujcem in ko je cesarica odločno prepovedala kitajski vojski, da bi streljala na bokserje, so zahtevali poslaniki od zavezniškega brodogradnega podjetja pomoč. Vseled pričakovane povratke dvora v Peking in imenovanja konservativnega princa Tnana na predsednika Tsungliamena, (kitajskega zunanjega urada), je postala situacija skrajno napeta. Med tem je šel admiral Seymour z 2000 možmi ladijskih posadk poslanikom na pomoč. Toda daleč ni prišel: Pri Lanfangu je bila železnica porušena, ko so pa hoteli vojaški progo popraviti, so jih bokserji tako nadlegovali, da so se morali vrniti v Tientsin.

VELIKA IDEJA.

Gospod A. G. dela včasih čudne skoke. Zadnjič je očital, da sem njegove besede »malce pokvaril, da bi ga »malo uščipnil«. Ko je zdaj »Narodni Dnevnik« objavil kritični del mojega predavanja, je menda lahko razvidel, da je k večjemu kdo drugi kaj »malce pokvaril«. Zdjaj pa mi podtika, da sem nasprotnik »velike ideje« — »Panevrope«. Konstatacija ali vsaj dvom o neizvedljivosti, čeprav priznana lepe in velike ideje pa še davno ni — nasprotstvo, — prav tako malo kakor je potreba obrambe — hujskanje na vojno. S tako-le idejo večnega miru je prav tako, kakor s prelepo idejo raja na zemlji, ki je gotovo tudi velika, in ni ga menda človeka, ki bi nasprotoval ideji, da bi bili vsi ljudje bogati, čili in zdravi in lepi — skratka: vsi enaki! Toda izvedljivo ni. Prevelika je za to bōre človeštvo, v katerem ni samo — en Mussolini, na katerem ne najdem kot človeku prav nič velikega. Takih musolinov je vse polno po vseh državah na svetu in je treba z njimi računati. In tako se mora človeštvo radi ljubega miru in velike mirne ideje same — oboroževati. Tako tudi ostane pri tisočletni resnici: si vis pacem, para bellum. Zato pa ni treba prav nič prlašati za sovražnika miru in mirne ideje onega, ki računa z realnim življenjem. Marsikaj, se da ublažiti, ali bistvo ostane. Vse drugo je utopija. In tako je končno —

žalibog! — precej vsakdanja verzija, da ima vsaka velika ideja svoje »nasprotnike« vendar le — fraza... Finis, gospod A. G., finis! Vivat, floreat, crescat — Panevropa — če je le mogoče! J. C. O. —

NIKDAR ZADOVOLJNI.

Ko je bila Radičeva stranka še republikanska, so gremli samostojni demokrati, da treba te protidržavne elemente uničiti.

Ko je postala monarhistična, so zapesti gremli proti njej, mesto da bi se veselili njene izpreobrnitve, ker da je to samo hinavščina. Ko pa je sedaj HSS kot opozicijska stranka glasovala brez debate za proračun vojnega ministrstva in s tem manifestirala, da smo v težki zunanji situaciji vse edini, pa zopet niso zadovoljni samostojni demokrati in zopet grme proti HSS in njih glavno glasilo »Reč« piše, da je bila patriotična izjava HSS protistavna in nedemokratična.

Res ne bo mogoče SDS ustreči drugače, kakor da stavi HSS kot pogoj svojega vstopa v vlado, da pride v vlado tudi SDS. Tedaj pa bi bila HSS takoj naravnost idealna stranka.

Bojimo se le, da bo morala SDS na to še dolgo, dolgo, čakati.

Širite „Nar. Dnevnik“.

in zlomljene, so jih nadomestili z novimi, enako polovičarskimi izdelki. Fronta je morala biti branjena, toda nikdar ni bila izvedena ofenziva proti nezrelim sovražnikovim formacijam ali taktat, kadar ni več mogel odgovorjati na strele strojnic. Vzemimo, da bi bila angleška armada, darovana na Somni, najboljša armada, kar smo jih imeli, da bi bila ohranjena, izvežbana in vzgajana prav do leta 1917, če bi bilo gotovih skoro 3000 tankov in če bi bile pripravljene ogromne množine topov. Kaj bi ne dosegel v tem slučaju končne zmage en sam velik napad?

Velika razlika je med bitko, kjer se obe stranki trudita doseči zmago z napetjem vseh sil, in pa med bitko, kjer ena stran nima namena vojno skrajšati in se le trudi, da izide iz nje častno in brez škode.

V obeh slučajih so problemi, ki interesi- rajo poveljnike, zelo različni. V boju dveh armad vidno neenaki moči se slabšeji trudi izmuzniti se, dočim je cilj močnejšega, da slabjšega uniči. Razumljivo je, da taktika boja, kjer se srečata enaki vojski, odločeni na borbo do končne zmage, ne more veljati za taktat, kadar se močnejši trudi vzdržati kontakt in poskuša slabšeji utiti.

Če bi bilo nemško brodogradje 31. maja leta 1916 v bitki pri Jutskem polotoku definitivno premagano, bi dosegli zavezniški velike ugodnosti in velike olajšave. Danes ni mogoče z gotovostjo reči, kakšen bi bil psihološki efekt tega dogodka pri nemškem na-

rodu, toda gotovo je, da bi bil globok. Izločitev nemškega brodogradja iz nadaljnega boja bi pomenila za Veliko Britanijo veliko olajšanje, ker bi lahko uporabila i vojsko i materijal, služeč admiraliteti, za ojačenje armade na suhem. Pot v Baltično morje bi bila praktično omogočena. Če bi prisotnost britanskih eskader v Baltičkem morju pozimi leta 1916 in spomladi leta 1917 preprečila izbruh ruske revolucije, je seveda drzna hipoteza, ki je vendarle ni mogoče prezreti. Velik nemški poraz na morju bi lahko imel različen vpliv na napad podmorskih čolnov leta 1917, ki so ga Nemci pripravljali. Deloma bi uničenje največjih nemških ladij takoko povzročilo večjo koncentracijo modrih nemških glav in zbiranje sredstev za intenzivnejši boj podmorskih čolnov, po drugi strani pa bi bilo osvobojeno angleško brodogradje in Velika Britanija bi lahko intenzivnejše napadla ustje nemških rek in na ta način pospešila onemogočenje podmorske vojne. Istočasno pa je treba pomisliti, kaj bi bilo, če bi Nemčija porazila brodogradje Velike Britanije. Dovož hrane na Angleško bi bil omejen. Naša armada na kopnem bi bila popolnoma odrezana s pomočjo močnega sovražnega brodogradja, in vsi transporti za zavezniške bi bili onemogočeni. Zavezniške države bi ne morele intervenirati. Angleški narod bi trpel in prišlo bi do nemške invazije v Anglijo. To bi pomenilo poraz zaveznikov.

Dnevne vesti.

DIJAŠKA ŠTIPENDIJA ZA KOMISIJO.

V Beogradu je umrl dobitnik, ki je zapustil svoje veliko premoženje, ki je presegalo milijon, za dijaške stipendije. Imenovana je bila nato komisija, ki naj bi upravljala denar stipendije.

In komisija se je pridno sestajala, vsaka komisija pa je končala s sklepom, da se dovoli članom komisije za zgubo njih zelo dragocenega časa visoke honorarje.

Ko se je komisija sestala k svoji 50. seji, da zaključijo sejo z znanim sklepom, se je konstatiralo, da se običajni honorarji ne morejo več izplačati, ker je bilo že vse premoženje dijaške stipendije uporabljeno za honorarje komisije.

Ko je komisija to konstatirala, se je razšla, ker je bil njen namen izčrpan.

Dijaška stipendija je umrla vsled povišanja v komisijisko stipendijo.

— **Dohodki uprave monopolov.** Dohodki uprave monopolov so znašali od 1. aprila 1926 do 31. januarja t. l. 2.179.972.300 Din. Predvidenih je bilo 2.004.166.666 Din. Faktični dohodki znašajo torej 175.805.634 Din.

— **Odpuščenje učnih moči brez kvalifikacije.** Prosvedno ministrstvo je poslalo vsem ravnateljstvom osižeških srednjih šol okoliščino, v kateri zahteva natančen popis vseh suplentov, ki služijo že več let, ne da bi imeli profesorsko kvalifikacijo. Vse take učne moči bodo iz državne službe odpuščene.

— **Nov vojni red.** Oblastne direkcije državnih železnic so izdale nov vojni red za svoje teritorije. Novi vojni red stopi v veljavo dne 15. maja.

— **Novo šolsko zgradbo.** Prosvedno ministrstvo je izdalo več odlokov, s katerimi se odobravajo načrti zgradbe novih osnovnošolskih poslopj v raznih krajih države.

— **Izpitni prometnih pripravnikov.** Te dni so se pričeli polagati v Beogradu izpitni prometnih pripravnikov iz vse države. K izpitu se je prijavilo 95 kandidatorov.

— **Prepovedan koledar.** Notranji minister je prepovedal uvoz in razpečevanje rumunskega koledarja: Calendarni Familiei pe annul 1927. Povod za prepoved je dal članek o Sovjetski Rusiji, v katerem se propagira boljševizem.

— **Novinarska dobrotelna loterija.** Poljedelsko ministrstvo je dovolilo sarajevski sekciji Jugoslovenskega združenja novinarjev, da priredi veliko dobrotelno loterijo. Razprodaja srečk se prične v kratkem. Posamezne srečke stanejo 10 Din. Za loterijo je določenih 18.879 dobitkov v skupni vrednosti 2.500.000 Din. Glavni dobitek bo znašal 250.000 Din v gotovini. Nadaljni dobitki so: v vrednosti 150.000 Din, dva avtomobila, dela naših umetnikov, dragocene knjige, brezplačno potovanje v Pariz itd. To je prvič, da se novinarji na tak način obračajo do svojih čitateljev ter upajo, da bo občinstvo dobrodelno akcijo rade volje podprlo s kupovanjem teh srečk. Vse natančnejše informacije daje: Jugoslovensko novinarsko združenje, dobrotelna loterija, Sarajevo.

— **Koncert »Grafike« na Goliniku.** Pevsko društvo »Grafika« priredi v nedeljo 3. t. m. v državnem zdravilišču na Goliniku koncert pod vodstvom svojega pevovodje g. prof. Gröbminga v prid tamošnjim bolnikom. Ob tej priliki bo društvo posetilo tudi grob svojega člana in člana sportnega kluba »Ilirije«, pokojnega Franceta Učaka, ki je pokopan v Križah pri Trzinu. Pričakuje se, da bodo čed tega spremili »Grafiki« na Golinik in v Križe predvsem tudi množestveni sportniki, posebno člani SK »Ilirije«. Pot je sama na sebi obenem najlepši popoldanski izlet. Poskrbljeno je za polovično vožnjo. Odhod v nedeljo ob 11.30 z glavnega kolodvora, povratek z večernim vlakom, izkaznice za polovično vožnjo se bodo izdale v Križah.

— **Slovaški medicinci v Beogradu.** Dne 10. aprila prispe v Beograd skupina 30 medicincev iz Bratislave. Medicinci prirede ekskurzijo po najlepših krajih naše države.

— **Mednarodna razstava čilimov v Parizu.** Muzej dekorativne umetnosti v Parizu bo napraviti več razstav čilimov (preprog). Prva bo odprta v juniju in bo obsegala Finsko, Skandinavijo, Madjarsko, Poljsko, Ukrajino, Rumunijo in pa našo kraljevino. Ministrstvo trgovine in industrije se obrača na vse privatne posestnike, ki bi imeli kak posebno dragocen in umetniško lep čilim, starodaven ali moderen s prošnjo, naj bi ga posodili ministrstvu v ta namen. Material bo zavarovan in posoditeljem vrnjen takoj po zatvoritvi razstave. Event. prijave je oddati pri mestnem magistratu ljubljanskem.

— **Državni Upokojenec.** Izšla je 2. letošnja številka »Državnega Upokojenca«, glasila upokojenec in upokojenk v Sloveniji.

— **Na zagrebški univerzi** sta upokojena univ. profesorja dr. Lazar Car in dr. Milan Rešetar.

— **Iz zdravniške službe.** Za srezkega zdravnika v Kočevju je imenovan dr. Leonid Mejač, za srezkega zdravnika v Laškem dr. Ivan Lovinski.

— **Iz državne službe.** Premeščena sta glavna upravitelja Josip Pihler iz Celja v Slov. Bistrico in Ludvik Jutraš iz Slov. Bistrice v Maribor.

— **Iz vojaške službe.** V kratkem bo podpusl kralj ukaz, s katerim bodo imenovani za podporočnike gojenci - naredniki nižje vojne akademije. Novimimenovani poročniki bodo takoj razvrščeni v garnizije. Gojencem-narednikom, ki je absolvirati akademijo z najboljšim uspehom, bo izročil kraljev delegat vladarjevo darilo. Novimimenovane oficirje bo sprejel kralj v posebni avdijenci.

— **Iz poštne službe.** Za inspektorja pri ljubljanski poštni direkciji je imenovan Vladimir Kos, dosedaj pri direkciji v Novem Sadu, za prezidijskega tajnika pri ljubljanski direkciji Janko Cizelj-Alesch, za upravnika pošte Ljubljana II. Ivan Čof, doslej uprav-

nik pošte v Kranju, za upravnika pošte v Celju Anton Boc, za upravnika pošte Maribor II. pa Anton Klemenčič.

— **Izpremembe pri borzah dela.** Za pisarja obl. sekcije dela v Mariboru je imenovan I. Sorli, reducirani uradnik ljubljanske železniške direkcije. — Upokojena sta šef ljubljanske Borze dela Andrej Klanšek in pisar ljublj. Borze dela Avgust Ropič.

— **Razpis službe.** Predsedništvo okrožnega sodišča v Celju razpisuje mesto sodnega sluga. Pravilno opremljene in kolekovane prošnje morajo priložiti vložit do 10. aprila t. l.

— **Zobozdravniško mesto.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje na svojem ambulatoriju mesto zobozdravnika. Relektanti se opozarjajo na razpis v uradnih listih. Prošnje je vložiti do 15. aprila 1927.

— **Mednarodni kongres matematikov.** V Constantini v Alžiru se vrši dne 15. aprila mednarodni kongres matematikov vsega sveta. Na kongresu bo zastopana tudi naša država in sicer po prof. beogradske univerze Mihajlu Petroviču.

— **Smrtna kazen v angleški armadi se ne ukine.** Angleški parlament je odklonil predlog Labour party-e glede odprave smrtnne kazni v armadi z 252 proti 184 glasovi.

— **150 milijonov zlatih mark za zgradbo stanovanj v Berlinu.** Berlinski magistrat se pogaja z nekim ameriškim konsorcijem glede velikopoteznega načrta gradnje stanovanjskih hiš. Konzorcij namerava zgraditi 14.000 stanovanj ter razpolaga v to svrhu s 150 milijoni zlatih mark. Ko bodo zgradbe končane, jih prevzame berlinska mestna občina proti letnemu pavšalnemu odplačilu. Po preteku gotovega števila let pridejo stavbe v last berlinske občine, ne da bi ji bilo treba plačati za to kako odškodnino.

— **Španski kralj v agoniji.** Iz Madrida poročajo: Kralj Alfonz XIII. leži v agoniji. Lotila se ga je kot posledica gripe pljučnica.

— **Vaška ljubezenska tragedija.** 20-letni sin posestnika Radoje Marič v Krstacu v Hercegovini se je smrtno zaljubil v Ilinko Jukanović. Devojka mu je vsaj na videz vračala ljubezen. Fant ji je poklanjal bogata darila. To pa njegovim staršem ni bilo povšeči. Zato so pozvali dekleta in njene starše, da naj pusti njevega sina pri miru. Od tega dne se Ilinka za Rodoja ni brigala več. Izbrala si je drugega, ki jo je imel kmalu nato poročiti. Ko je Radoje Marič to zvedel, se je silno razsrdil. Podal se je k svoji bivši ljubici ter jo vprašal, če je res, kar se govori. Deklica je to potrdila ter pripomnila, da njega sploh nikdar ni marala. Radoje Marič je stekel domov, pograbil samokres, se vrnil k svoji bivši ljubici, zaklical: »Evo ti, nezvesta, to je moja osveta,« ter oddal njanjo dva strela. Nato je pogljal sebi strel v čelo ter obležal na mestu mrtev, dočim je Ilinka Jukanović sicer težko poškodovana, vendar pa ulegne ostati pri življenju.

— **Neprijeten intervju.** V Kruševcu je bil te dni obsojen na smrt zločinec Aleksander Trifunović. Naslednji dan so ga posetili poročevalci raznih listov. Radovedneži niso dobili od njega nobenega odgovora, pač pa je popadel nenadoma klop ter navil nanje. Navzoči justični paznik je zgrabil pobesnelega obsojenca za roke, nakar so prihiteli drugi pazniki, ki so novinarje rešili. Zdravnik je ugotovil, da se je omračil Aleksandru Trifunoviću um.

— **Bivški policijski agent aretiran radi tatvine.** Te dni je našel policijski agent ob priliki jutrjanje kontrole v nekem sarajevskem hotelu sumljivega možakarja, ki se je prijavil za Branka Jovanovića. Ko ga je po tipal detektiv nekoliko natančneje za žilico, je ugotovil, da se je prijavil mož pod napačnim imenom. Zato ga je aretirati. Vlaknili so ga v policijski zapor. Par ur nato je prispe la iz Beograda brzokavka, s katero se išče bivši beograjski policijski agent Branko Bogdanović, ki ima na vesti več tatvin. Branko Jovanović je bil zaslišan ter je priznal, da je identičen z iskanim tatvom.

— **Volja nadloga v Slavoniji.** Te dni se je pojavila v selu Ernestinovu pri Osijeku tolpa volkov. Ena od zverij je prišla celo v sredo vasi. Ljudje so volka obkolili toda niko od njih ni imel puške vsled česar ga niso mogli pobiti. Predno je prišel poljski čuvaj s puško je pobegnil volk preko kanala proti Osijeku. Zvečer so ga videli na periferiji mesta. V osijejski okolici je zavladal radi tega velik strah.

— **Eksplodizija na parobrodu v splitski luki.** Te dni se je pripetila na parniku »Sclina« baš v trenutku, ko je priplul parnik v luko, eksplozija bencina. Eksplozija ni povzročila nobene posebne škode. Na kak način je eksplozija nastala, še ni ugotovljeno.

— **Rimsko grobišče v Beogradu.** Na vozlu Knjevinje Ljubice in Simonove ulice v Beogradu so razkrili te dni ob priliki popravil kanalizacije rimsko grobišče iz 3. ali začetkom 4. stoletja. Izkopavanja se nadaljujejo.

— **Rudniška nesreča na Japonskem.** Iz Londona poročajo: V nekem rudniku na Japonskem so se vzgajali plini. Nastal je požar, ki je zahteval 136 človeških žrtev. Doslej so izveleli iz rudnika 60 trupel ponesrečenec.

— **Velika rudniška nesreča v Ameriki.** Iz Harrisburga poročajo: V rudniku Cval and Coke Cy se je pripetila katastrofalna eksplozija. Po prvih poročilih je bila večina delavcev rešena.

— **Zdravnik obsojen na dosmrtno ječo.** V Aixu en Provence je bil obsojen te dni zdravnik Bougrat na dosmrtno ječo. Bougrat je umoril enega od svojih pacientov, ga oropal ter hranil njegovo truplo tri mesece v omari v svojem stanovanju.

— **Umor iz pohotnosti v Berlinu.** Te dni sta našla v bližini Berlina dva na dopustu se nahajajoča policijska uslužbenca v vodi paketa. Radovedna kaj vsebuje, sta ga odprla ter našla v njem truplo mlade ženske, o katerega so bile roke, noge in glava odrezane. Ko-

misija je ugotovila, da je bilo truplo vrženo tekem 24 ur v vodo ter da gre za umor iz pohote. Ostalih delov trupla doslej niso našli, dasi jih iščejo s pomočjo 70 policijskih psov.

— **Avtomobilska nesreča kralja avtomobilov.** Iz Detroita poročajo: Henry Ford je napravil z avtomobilom izlet v okolico. Med vožnjo ga je dohitel drug avtomobil, ki je pritisnil njegovega na rob ceste. Fordov avtomobil je padel v pet metrov globok jarek. Pri tem je zadobil Ford poškodbo, vselej katere se je moral podvreči v svoji bolnici lažji operaciji.

— **71-letni pohotnež.** V Ennsu je umoril te dni 71-letni Johann Predel, oče 19 otrok, čegar žena se nahaja v umobolnici, Alojzj Delmonte, ki je živel z njim v skupnem gospodinjstvu. Iz okoliščin se sklepa, da gre za umor iz pohotnosti.

— **Nenavaden doživljaj Angleža v Parizu.** 25-letnega angleškega aristokrata Viktorja Mohabyja, ki je služil še pred kratkim v slavnem polku Royal Horsegarde v Londonu kot kadet, so našli te dni popolnoma golega v nekem pariškem predmestju na cesti. Mohaby je izjavil, da je zapustil pred kakimi 8 dni London, da pa se ne spominja od tedaj ničesar. Pariška policija je sprejela njegovo izpovedbo zelo skeptično ter domneva, da je bil zasaden angleški aristokrat pri kaki ljubavni avanturi ter jo je moral odkuriti brez obleke.

— **Maševanje midinet.** Francoska akademija je sklenila, da se beseda »midinette« ne sprejme v slovar francoskega jezika. To je pariške midinete tako razburilo, da pripravljajo sedaj v družbi dijakov maševalec akt. Midinete nameravajo prirediti veliko manifestacijo. V povorki bodo nosile umetni »mannequin«, oblečen v zeleno suknjo članec pariške akademije, ki ga bodo nasproti akademije utopile v Saini.

Ljubljana.

1. — **Predavanje v »Pravniku«.** V petek dne 1. aprila t. l. bo predaval v društvu »Pravniku« g. dr. Ludovik Böhmer, ravnatelj Trgovske akademije v Ljubljani: **Aktualni problemi »Društva za socialno politiko«.** Predavanje se bo vršilo na sodišču ob šestih popoldne, soba štev. 79. Na predavanje so vabljeni vsi, ki se zanimajo za socialno politične probleme.

— **Spored koncerta, katerega priredita v četrtek, dne 7. aprila ob 20. uri v Filharmonični dvorani domačinki — umetnici: vijolinistka Vida Jeraj in pijonistka Jadviga Poženel. 1. Beethoven: Sonata op. 47 za vijolino in klavir, ki je splošno znana pod imenom »Kreutzerjeva sonata«. 2. Ravel: a) Prelude, b) Forlane, c) Rigaudon za klavir. 3. Fauré: Sonata v a-duru za vijolino in klavir. Vse točke sporeda so absolutne umetnine in imenitno obeh nastopajočih nam jamčijo za umetniško izvedbo. — Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni.**

1. — **Ogoljufan poplavljenec.** Kakor mnogim drugim, tako je jesenska povodenj oškodovala tudi kmeta Janeza Škofa iz Polhovca gradca. Prišel je prosit v Ljubljano podpore. Tu pa ga je srečal neki Martin K., ki mu je obljubil za nagrado 200 Din posredovanje pri uradih. K. je odvedel Škofa pred neko hišo v Lingarjevi ulici in ga pustil tu čakati. Ko se je vrnil iz hiše, je dejal Škofu, da se darovi zanj že spravljajo v zaboj, naj še malo počaka, da bodo spravljani vsi. Nato je vzel domenično nagrado in izginil. Škof je bil sicer res oškodovan, vendar pa je v torek popoldne zapazil K. na Kongresnem trgu in ga pustil aretirati. K. taji sedaj, da bi Škofa kdaj ogoljufal.

1. — **Tatvine.** Antonu Cesarju je bila na Vrazovem trgu ukradena listnica z raznimi papirji, vrednimi 553 Din. — Prijavljena je tatvina dveh ruh, vrednih 300 Din. — Rusu Sergejevu Vladimirju je bilo ukradeno 600 Din. — Fotografu Hibšerju je nekdo poneveril 270 Din, ki jih je inkasiral za slike.

TUJSKO PROMETNO DELO V MARIBORSKI OBLASTI.

Dne 22. t. m. se je vršila v Mariboru druga seja širšega odbora Tujsko-prometne zveze za mariborsko oblast ob udeležbi zastopnikov oblastne uprave, ravnateljstva državnih železnic, ravnateljstva pošte in brzojava, trgovsko-obrtno zbornice, gostinstarske zadružne zveze ter mest Celja, Maribora in Ptuj. Na seji je predsednik g. dr. Pirkmajer podal obširno poslovno poročilo, katero je v mnogih ozirih zanimivo, ker kaže, da prehaja nova organizacija preko pre mnogih začasnih težkoč in ovir z energičnim zasledovanjem svojega smotra k pozitivnemu delu ter se bodo ugodne posledice njenega poslovanja po vsej priliki mogle opaziti že v bližnji bodočnosti.

Zveza stoji danes tako po številu članov, kakor po razpoložljivih gmočnih sredstvih na solidni podlagi in otvori s 1. aprilom svojega popolno novo urejen prometno pisarno kraj glavnega kolodvora na Aleksandrovi cesti št. 35 v posloppju, v katerem posluje transportna družba »Balkan«. Odbor je namestil potrebno uradništvo in odobril pogodbo s »Putnikom« glede prevzema vsega tujskoprometnega dela na teritoriji mariborske oblasti. Izmed načrtov zveze naj navedemo na podlagi odborovih sklepov samo nekatere, ki so posebno važni za pospeševanje tujskega prometa kakor tudi za finansiranje zveznih podjetij.

Zveza otvori biljetarno za prodajo voznih listkov vsake vrste za tu- in inozemstvo v Mariboru, posredovalnico potnih viz, nastanjevanja tujecev, osiguranja potne prtljage, zavarovanja zoper potne nezgode in prevzame zastopstvo mednarodne družbe za spalne vozove. Založila in prodajala bo najboljše krajevne razglednice iz cele oblasti, slike, zemljevide, vozne rede ter krajepisne, narodopisne in zgodovinske propagandne brošure. Za olajšanje in pocenitev izmenjave denarnih vrednosti bo poslovala zvezna menjalnica. Zveza si pridobi tudi obrtno pra-

vico za reklamacijsko posredovanje v carinskih in železniško-tarifnih zadevah.

Odbor je dovolil primeren kredit za ustanovitve oblastnega arhiva propagandnega gradiva. V to svrhu se bodo zbrale najboljše slike iz vseh tujskoprometnih krajev in nabavili novi posnetki raznih zanimivosti iz področja mariborske oblasti. Slike se bodo zložile v več garnitur in stavile na razpolago kot reklamni material za razne tu- in inozemske izložbe. Zveza bo posebej honorirala posebno prikladne reklamne fotografije posnetke in nakupila potrebno število ključev za najboljše slike iz svojega okoliša. Izdati pa namerava tudi primerno propagandno brošuro z zemljevidom in slikami najbolj priljubljenih tujskoprometnih krajev. Propagadni spisi, ki se predložijo v odbore v zveznem odboru se bodo nagradili.

Če se bodo v bližnjem času mogli ureničiti ti načrti tudi le deloma, je pričakovati, da se bo tujski promet v mariborski oblasti znatno dvignil, kakor to zasluži pokrajina z ozirom na svoje prirodne krasote, znana kopališča in zdravilišča. Zivahno dosedanje delo, ko je odbor posloval brez nameščenega uradništva, daje garancijo, da se bo to delo po ureditvi prometne pisarne in namestitve uradništva še izredno pospešilo.

NEWTON.

Včeraj je poteklo 200 let, odkar je bil v Kensingtonu rojen slavn matematik Newton. Kot 18 leten mladenič je prišel Newton v Cambridge študirati matematiko. Studije je absolvirati z najodličnejšim uspehom. Ze s svojim 21. letom je razglabljal težke probleme višje matematike. V teh mladih letih je obogatil matematiko z diferencialnimi računi. Četudi mu je sprva nasprotoval slavn Leibniz, sta prišla končno pri proučevanju matematičnih problemov vendarle neodvisno eden od drugega približno do istih rezultatov. Newtonov učitelj Borrow mu je prepustil leta 1669 stoličo matematike v Cambridge-u. Tu je razširil svoje matematične studije na nauk o luči in optiki. Na polju vede o optiki si je stekel nemaljnivo slavo s svojimi zakoni o sestavi svetlobe odkril in pojasnil je spektrum. Obenem s tem je raztolmačil mavrico z natančnimi matematičnimi formulami. Newtonovi zakoni o optiki veljajo še sedaj. Do preciznejših zaključkov v bistvu luči, do katerih sicer nikakor ni bilo daleč, Newton ni prišel. Vendar pa se nahajajo v njegovih spisih nekatera mesta, ki jih lahko smatramo kot predslutnjo emisijske teorije luči in naziranja moderne fizike. Newton je skonstruiral leta 1671 svoj daljnogled reflektor.

Se važnejše je njegovo odkritje zakonov gravitacije.

Svojo teorijo o gravitaciji je obelodanil Newton leta 1686 v svojem najznamenitejšem delu »Philosophiae naturalis principia mathematica«. To delo vsebuje med drugim tudi razpravo o plimi in oseki in o deformaciji zemeljske krogle vsled centripetalne sile.

Zanimiva je Newtonova teza o duševni substanci. Vsled te duševne substance se privlačijo delci vseh trdih teles medsebojno v najmanjših distancah ter se drže drug drugega, če se dotikajo. Potom te duševne substance izžareva tudi svetloba, se reflektira, lomi in razgreva telesa. Potom njene vibracije se gibljejo telesa živih bitij ter se vzbujajo vsi občutki.

Ko se je Newton postaral, se je jel baviti s teologičnimi študijami.

Sport.

II. kolo prvenstvenih tekem I. razreda v Ljubljani.

Na sportnem prostoru ASK Primorje ob Dunajski cesti se odigra v nedeljo, 3. aprila II. kolo nogometnega prvenstva ljubljanskega I. razreda. Ob 14. uri igraja Hermes in Slovan, ob 16. uri pa Jadran in Primorje. — Dopoldne ob 10.30 igraja na istem prostoru Reka in Svoboda iz II. razreda. — Srečanje istih klubov v jesenskem delu prvenstva so končale z rezultati: Slovan : Hermes 3 : 0, Primorje : Jadran 8 : 1, Reka : Svoboda 3 : 1.

Ilirija : Rapid. SK Ilirija igra v nedeljo 3. aprila prijateljsko tekmo z Rapidom v Mariboru.

Zmaga švedskega kralja. Stari švedski kralj si je priboril zmago, sicer ne na bojnem polju, ampak popolnoma nekrvavo, ki mu je pa zato le še bolj v čast. V teniškem turnirju v Nizzi je zmagal namreč z miš Hardie kot partnerico v mešani igri, v moškem double pa je zasedel z Landanom tretje mesto.

Nekaj bokerske statistike. V Ameriki zavzame vsaka stvar velikanske dimenzije, tako tudi sport. Samo v Newyorku se je vršilo lansko leto 2877 bojev med profesionalci, ki so se jih udeležili 1704 borci s skupno 345 managerji. Razun tega je sodelovalo pri teh bojih 853 sekundantov, 43 sodnikov, 23 zdravnikov in 23 časovničev. Skupno z amaterji je stopilo v Newyorku v preteklem letu 5754 bokserjev v ring.

Veliko zanimanje vlada na Dunaju za gostovanje Panarola, urugvayskega nogometnega prvaka; uživa veliko boljši sloves kakor katerokoli angleško moštvo, ki je v zadnjem času igralo v avstrijski prestolici. Iz Dunaja se poda Panarol v Hamburg, kjer igra 15. aprila s Hamburger S. V., potem v Drazdane, kjer nastopi proti Dresdner S. K. in slednjim v Berlin, kjer bo imel za nasprotnika Berliner S. K. Hertha.

Jean Borotra — ameriški prvak v tenisu. Borotra si je izlojeval ameriško halsko prvenstvo. V odločilnem boju je premagal svojega rojaka Brugnona 6 : 2, 6 : 4, 6 : 3.

Novo bokersko zvezdo ima sedaj Paris v osebi Al Browna, zamorskega bokserja. Višoki tek ko bičevnik, 56 kg težak, ima ta zamorec silno dolge roke, s katerimi potolče igraje najboljše evropske borce. Proti tej »črni ne-

varnosti» so mobilizirali v Parizu prejšnjega svetovnega prvaka Criquiia in določili match za 1. april.

Nov plavalni rekord. Kakor poročajo iz Amerike, je House, ameriški vseučiliški pravak, preplaval 100 m v hrbtnem stilu v 1:10.2 in s tem zboljšal obstoječi rekord svojega rojaka Lauferja od 1:11.2 za 1 sekundo. Vendar pa moramo to vest sprejeti z vso rezervno, ker bi House tekorekoreč čez noč postal prvi mednarodni razred.

Neprekinjen polet iz Newyorka v Pariz. Amerikanski letalec Noel Davis namerava v svojo pridobitve Orteig-ove nagrade poleteti brez vmesnega pristanka iz Newyorka v Pariz. Letalo, ki ga bo uporabljal, je že gotovo: ima 3 motorje z 240 KS. Davis upa, da preleti to progo v 42 urah, pri ugodnem vremenu pa celo v 35 urah.

Smuška tekma čez najdaljšo progo na svetu. takozvani tek Gustava Adolfa, se vrši vsako leto koncem zimske sezone. Proga je dolga 90 km in stavi na tekmovalce silne zahteve. Vzlic vsem težkostim pa je prišlo od 88 tekačev, ki so startali, 69 na cilj. Prvo mesto je zasedel Sved K. Petersson v dobrem času 6 ur, 19 min. in 32 sekund pred svojim rojakom Wickelströmom, ki je rabil 6:23:45, tretji je bil zopet Sved Backström v 6:28:18, dočim se je plasiral lanski zmagovalnik Nedlung šele na 7. mestu.

Dijaški vestnik.

Ljuba D. Jurkovič:

SEPARATISTIČNI NACIONALIZEM SLOVENSKEGA MARKSISTOV.

(Odgovor tovarišu L. Mrzlu.)

V svojem napadenem članku sem se trudil, da dam javnosti čim mogoče objektivnejše informacije o življenju in delu na ljubljanski univerzi in sem v to svrhu navedel vsa samo znana dejstva s komentarjem in opazkami, ki sem jih smatral za potrebne in da se morejo nekateri pojavi v našem dijaškem življenju. Mrzel mnogo stvari ni prav razumel ali jih ni hotel razumeti, pa jih zavrača na način, ki v akademskih krogih ni običajen.

I.

Kar se tiče političnega življenja naših marksistov sem konstatiral, in odgovor to. Mrzelja mi potrjuje, da sem imel prav, sledeč dve karakteristični dejstvi:

a) da so naši marksisti postali nacionalisti, in sicer vseeno kakšni,

b) da branijo kapitalizem in sicer vseeno, čegav.

Poleg te konstatacije sem navedel še svoje argumente in sem pri tem povdaril tudi svoj sum v iskrenost take evolucije naših marksistov. Ali ste marksisti ali niste. Naj se to. Mrzel ne vara, jaz zelo dobro in pozorno spremljam vse pokrete v literaturi, ki so v zvezi s tem; meni je marksizem znan in to ni prvi, drugi in edini: marksizem Karla Marxa, avstrijski, moderni in najmodernejši marksizem, ki se je razvil v nacionalističnem smislu, mi je res neznan in mislim, da ga ni in ga biti ne more. Druga stvar je, če izrabljajo boljše razna nacionalna in nacionalistična vprašanja v svoje svrhe. To ni marksizem. To je politična taktika komunistov, ki za rešitev teh vprašanj samih, kot takih, absolutno ne morejo imeti smisla, ker se jih po marksistični doktrini ta vprašanja enostavno ne tičejo; oni jih v teoriji ne priznavajo, v kolikor pa ta vprašanja obstoje, trdijo marksisti, da so umetno stvarjena. Tako je njihovo stališče tudi do religije. To je jasno vsemu svetu in niti marksisti ne mislijo, da je ves svet pri zdravih očeh slep.

Tako tolmačimo tudi delo naših marksistov in ne verujemo v iskrenost njihovega revolucionarnega slovenskega nacionalizma. To je zavestno varanje mladine in dobro prečiščena taktika; zavestno in sistematično delo pri sejanju nesloge in mržnje med Srbe, Hrvatje in Slovence in zatem na slabljenju in rušenju naše zajedniške nacionalistične države.

Nismo slepi, prav dobro vidimo in vemo odkod vam marksistom ta interes za naše nacionalne probleme, ki vas do sedaj absolutno niso nikoli interesirali, ki ste jih negirali in prezirali. Kje je bil vaš nacionalizem 1. 1918 do 1919, ko je šlo za usodo korških in primorskih Slovencev? Kaj je moralo vaše nacionalno delo proti velikim imperijalistom obstojalo v tem, da ste stabilili in rušili svojo nacionalno državo in jo tako oslabil, da so bile posledice tega uničevalnega dela katastrofalne ravno za slovenski del našega naroda?

Ni težko torej razumeti te marksistične reakcije, ki so s svojimi argumenti in nastopom povsem enaki nekakim fašističnim nacionalizmom, samo s to razliko, da njihov »nacionalizem« lažniji. Mi, radikali, zahtevamo likvidacijo vseh nacionalnih problemov, da bi jih čimprej odpravili z dnevnega reda, da bi potem pričeli z reševanjem naših socialnih problemov, toda (najmodernejši) marksisti ovirajo to delo, ga komplicirajo in mu dajejo ravno z nacionalnimi problemi močnejši akcent. To in tako delo je v nasprotju s bistvenimi in osnovnimi načeli marksizma.

Tov. Mrzel je popolnoma naiven, če misli, da se more njegovim argumentom verjeti. Kako se more govoriti in verjeti v bratstvo vseh narodov sveta in delati proti onim, ki delajo za bratstvo najsorodnejših sin in bratov narodov, ki so jih samo znanje in sila razdvojile in ki so v svojem mozgu proletarski narodi? Ako je Jugoslovanstvo utopija, tedaj je še večja utopija zjedinenje proletarcev vsega sveta.

Eto, torej, v to »evolucijo« najmodernejšega marksista nihče živ in pameten človek ne veruje, najmanj pa akademska mladina in tu je po mojem prepričanju glavni razlog njihovem padanju na naši univerzi. Ljubljanskim študentom so marksistične in to. Mrzeljeve ideje tako tuje, tako strašne tuje, da jih popolnoma odbijajo. Te ideje

so bile pravilno in najjasneje obsojene pri prejšnjih volitvah v SSLU: 103 glasovi, 71 glasov manj, kakor prejšnje leto in verujem, da bo čez leto njihov padec še znatnejši in katastrofalnejši; veliko število onih, ki so glasovali za listo, ki je omogočila izvolitev to. Mrzelja v SSLU bo uvidelo, za koga so glasovali in vedel bo, kako bodo z njim obračunali; glasovi o tem se že čujejo.

Gospodarstvo.

Petek Alfred:

O KOMERCIJALIZACIJI DRŽAVNIH ŽELEZNIC.

Gospod minister sabračaja je pooblaščen izvesti komercializacijo vseh naših državnih železnic.

Hočem navesti nekatere poglobitve podatke v čem ista obstoja in kako naj bi se ustvarila, da bi bila v povzdigo, procvit in blagor našega narodnega gospodarstva. Komercializacija naše rečne plovbe se ni obnesla, kakor je bila zamišljena, zato gadelj je treba imeti paznjo, da se način komercializacije naših državnih železnic temeljito prouči od vseh merodajnih krogov, če hočemo, da bomo saj na tem polju želi uspehe. Izvedba komercializacije naših državnih železnic naj bo taka, da bo promet na naših progah in uprava central čimdalje boljša, točnejša in ugodnejša, da bo dana možnost našo trgovino, industrijo, obrt itd. in železnice same dvigniti in zasigurati uspeh. Ta cilj doseči je mogoče le pod pogojem, da sodeluje in odločuje naša trgovina, industrija, obrt itd. v vseh panogah železniških vprašanj. Vse naše državne železnice naj bi se izročile v eksploatacijo družbi ki bi obratovala in upravljala strogo v smislu trgovskih načel. Potemtakem naj se ustvari delniški kapital (obratni kapital) v približni višini vrednosti premičnin in nepremičnin vseh v eksploatacijo danih državnih železnic. Obliko, število in vsebino delnic naj bi določil upravni odbor. Delniški kapital (odnosno delnice ali kakor bi se emisija označila) naj bi se razdelil v sledečem razmerju:

Prvo tretjino naj vzame država. Zato ona imenuje tretjino članov upravnega odbora.

Drugo tretjino naj dobijo pokrajinske uprave (oblastne skupščine) v razmerju z dolgotrajno državnih železniških prog, ki tečejo v dotični pokrajini. Oblastna skupščina naj imenuje drugo tretjino članov upravnega odbora.

V tretji tretjini naj bodo zastopani industrijanci, trgovci, obrtniki, železničarji in vsi drugi sloji, ki se zanimajo za železniška vprašanja ter si izvolijo iz svoje sredine eno tretjino članov upravnega odbora.

Število članov upravnega odbora naj bi določila družbina pravila. Gotovi del družbinega kapitala ali število delnic naj bi uvrstilo do enega člana v upravnem odboru. Vsi člani upravnega odbora naj se imenujejo ali volijo iz vrst železniških strokovnjakov, industrijancev, trgovcev, obrtnikov, ki so se že mnogo pečali z raznimi železniškimi vprašanji, so poznavalci našega narodnega gospodarstva, so kolikor mogoče poučeni v sodobnih železniških zadevah in da so državljani naše kraljevine.

Družba naj bi imela oblast v službi potrebe do gotove višine najeti posojilo bodisi na vknjižbo ali zadolžnice. Tak sklep upravnega odbora naj bi imel dvotretjinsko večino navzočih članov upravnega odbora. Za posojila v večjem obsegu naj dobi upravni odbor privolenje države.

Družba dobi pravico do eksploatacije državne železnice za gotovo dobo let. V tej dobi bi imela družba izključno pravico do obratovanja vseh naših državnih železnic.

Družba naj se oprosti neposrednih davščin bodisi na dobiček na nepremičnine, premičnine in vseh drugih novih neposrednih davščin in doklad. Družbina dolžnost naj bo, da plača državi državno prometno takso. Obračun državne prometne takse naj bo čim boljše enostaven ali pa po gotovi lestvici pavšaliran.

Organi družbe naj bi bili upravni odbor in načelstvo.

Seje upravnega odbora naj se vršijo najmanj enkrat v mesecu.

Delokrog upravnega odbora in načelstva naj določa zakon in družbina pravila.

Naloga upravnega odbora naj bi bila nadzorovati poslovanje družbe, odločati v vseh važnejših principijelnih železniških vprašanjih, zlasti naj bi odločal v nastopnih točkah:

a) O imenovanju generalnega direktorja, direktorjev in pooblaščenih višjih uradnikov.

b) O odobritvi letnega družbinega proračuna.

c) O odobritvi bilance in računa zgube in dobička.

d) O razdelitvi čistega dobička, in

e) o odpisu eventualne nastale izgube.

Generalni direktor naj bi bil najvišji predstavnik vsega družbinega osobja.

Razmerje med družbo in osobjem naj bi bilo urejeno s pragmatiko. Isto naj bi družba uredila sporazumno z železniškimi organizacijami in to tako, da bo vladalo med osobjem zadovoljnost, in veselje do službe.

Vodilni uradniki, ki jih imenuje upravni odbor naj bi bili zelo dobri poznavalci naših državnih železniških gospodarskih razmer, izkušeni železniški strokovnjaki ter kapacitete na polju železničarstva.

Družba naj določi v lastnem delokrogu prejemke vodilnih uradnikov.

Načelstvo, — ki obstoja iz vodilnih uradnikov, to so: generalni direktor, direktorji in pooblaščen višji uradniki — vodi vse družbine posle pod nadzorstvom upravnega odbora. Člani upravnega odbora ne morejo biti obenem člani načelstva.

Upravni odbor naj ima oblast vsak čas člana ali člane načelstva odstaviti, ako bi nastali razlogi, ki ga v to upravičujejo. Tak

Toliko o predmetu, ki se tiče to. Mrzela kot marksistu in ki je izzval oni nepismeni napad proti meni; sedaj pa nekoliko odgovor, ki se nanaša bolj na one, ki niso marksisti, ki pa kot slovenski nacionalisti, v kateri iskrenost ne sumim, dele mišljenje to. Mrzela v nekaterih točkah.

(Dalje prih.)

sklep upravnega odbora mora biti enoglasen. Generalni direktor je odgovoren upravnemu odboru za pravilno, točno in redno poslovanje družbe.

Delokrog načelstva določa družbin pravilnik, ki mora biti odobren od upravnega odbora.

Pri organizatoričnih ukrepih družbe se naj strogo varuje značaj podjetja kot enotni trgovski prometni zavod zlasti na polju komercialne, finančne in knjigovodske službe.

Bilanco, račune, obračune itd. naj sestavlja družba izključno po trgovinskih načelih, da ji bo dana možnost z vso sigurnostjo vsak čas dognati finančni in gospodarski položaj družbe.

Družba sestavi vsako poslovno leto — to naj bi bilo koncem koledarskega leta — račun bilance in račun zgube in dobička. Čisti dobiček naj bi se pred vsem uporabljal za obrestovanje delnic, za izplačilo dividend itd. Eventuelno nastalo izgubo naj bi plačala država, če ima zato postavko v svojem proračunu ali pa naj se s privoljenjem države odpiše od obratne glavnice (delniški kapital).

Račun bilance in račun zgube in dobička mora družba javno razglasiti najkasneje v teku 6 mesecev po poslovnem letu.

Država naj si pridrži pravico — po svojem zastopniku — pregledati vso družbino poslovanje, zlasti se prepričati o pravilni sestavi bilance ter računa zgube in dobička.

Država ne postavlja v svoj proračun družbine dohodka in izdatke.

Državno računovodstvo in državna administracija se naj eliminira iz družbinega poslovanja.

Vso družbino poslovanje naj temelji na trgovskih principih.

Kot stalna kontrola in kot vez med državo in družbo naj imenuje država »Državno železniško inspekcijo«. Osobie te inspekcije naj vzame država iz vrst starejših izkušenih železničarjev. Isti naj bi bili pooblašteni pristostovati vsem sejam upravnega odbora brez pravice glasovanja. Inspekcija naj bi nadzorovala celotno obratovanje družbe in periodično poročala o rezultatih svojega nadzorstvenega poslovanja. V slučaju večjih nerednosti, radi katerih bi trpel ugled države ali če bi za isto nastala večja škoda naj bi imela inspekcija pravico, družbi začasno odvzeti obratovanje.

Komercializacija naših državnih železnic se bo brezdvomno tudi pri nas obnesla, če bodo temelji taki kakor so v poglavitnih obrisih v predstojemem navedeni.

Nekatere evropske države so isto že uvedle z uspehom. Posebno (Reichs-Bahn-Gesellschaft) v Nemčiji je komercializacija pokazala uspeh in napredek, ker neeg vseh izdatkov plačuje iz obratnih prebitkov tudi reparacijske obveznosti.

ZAVAROVALNI PRISPEVKI PRI OKROŽNEM URADU ZA ZAVAROVANJE DELAVCEV.

Na okrožni urad za zavarovanje delavcev se vlagajo pogosto vprašanja glede višine zavarovalnega prispevka, ki ga sme delodajalec odtegniti delojemalcu od zaslužka. Vsled tega opozarja okrožni urad, da sme delodajalec v celoti odbiti nameščencu od njegove plače tedensko kot prispevek za bolniško zavarovanje, borzo dela in delavsko zbornico:

Pri dnevnem zaslužku Din:	Odpade na delavca prispevek Din:
na 2.50 (I.)	0.38
od 2.50 do 3.— (II.)	0.47
od 3.— do 3.60 (III.)	0.57
od 3.60 do 4.40 (IV.)	0.69
od 4.40 do 5.40 (V.)	0.85
od 5.40 do 6.60 (VI.)	1.14
od 6.60 do 8.— (VII.)	1.38
od 8.— do 9.60 (VIII.)	1.66
od 9.60 do 11.60 (IX.)	2.—
od 11.60 do 14.— (X.)	2.41
od 14.— do 16.80 (XI.)	2.90
od 16.80 do 20.— (XII.)	3.48
od 20.— do 24.— (XIII.)	4.14
od 24.— do 28.80 (XIV.)	4.97
od 28.80 do 34.— (XV.)	5.97
od 34.— do 40.— (XVI.)	7.04
od 40.— do 48.— (XVII.)	8.28
od 48.— dalje (XVIII.)	9.94

V oklepajih so označeni mezdni razredi.

Ako hočemo dobiti na podlagi gornjega pregleda dnevni prispevek delojemalca v vsakem posameznem razredu, delimo navedene vsote s 6. Če pa tako dobljeno vsoto množimo z delovnimi dnevi v mesecu, dobimo mesečni prispevek. Prispevki se računajo za vse delovne dni in praznike v mesecu, izvemši nedelj. Pri računanju prispevkov se končne vsote od 4 zaokrožijo navzdol, od 5 do 9 pa navzgor.

V zaslužek v svrhu odmere zavaroval-

nih prispevkov se računajo le prejemki za redni delovni čas.

Prispevek za nezgodno zavarovanje odpade v celoti na delodajalca.

BORZE.

Ljubljana, 31. marca. (Prve številke popraščevanja, druge ponudbe in v oklepajih kupijski zaključki.) Vrednote. investicijsko 86.50—87.50. Vojna škoda 0—340, zaštavn inkomunalne Kranjske 20—22, Celjska posojilnica 195—197 (197), Ljubljanska kreditna 150—0, Merkantilna 98—100, Praštediona 850—0, Kreditni zavod 160—170, Trbovlje 415—0, Vevče 120—0, S'avnba 55 do 65, Šešir 104—0. — Blago: čedenca za les živahnejša, za deželne pridejke mirna. Zaključenih 7 vagonov lesa.

Zagreb, 31. marca. Devize: Amsterdam izplačilo 2278.05—2284.05, Dunaj izplačilo 800.46 do 803.46, Berlin izplačilo 1352—1355, Budimpešta 995.5—998.5, Bukarešta 36.25 do 36.75, Italija izplačilo 260.74—262.74, London izplačilo 276.2—277, Newyork ček 26.75 do 56.95, Praga izplačilo 168.3—169.1, Švica izplačilo 1094—1097.

Curih, 31. marca. Beograd 9.13, Berlin 123.25, Newyork 25.25125, Pariz 20.36, Milan 23.84, Praga 15.4, Budimpešta 90.725, Bukarešta 3.45, Sofija 3.75, Dunaj 73.1, Varšava 58, London 519.875.

Foseboe vesti

Rim, 1. aprila. Da dokaže svoje prijateljstvo do Jugoslavije, je odredil Mussolini uvedbo slovenskega učnega jezika v primorskih ljudskih šolah.

London, 1. aprila. Med Moskvo in Londonom je prišlo do popolnega soglasja glede vpustavitve enotne fronte proti kantonski vladi.

Beograd, 1. aprila. Pogajanja za sestavo nove vlade so končala s popolnim uspehom. Novo vlado sestavi Stefan Radić v koaliciji s Pribičevićem in SLS. Radić se odreče vsaki akciji v Sloveniji ter sprejme program integralnega jugoslovenstva. Pribičević se enako odreče vsaki akciji v Sloveniji, katero popolnoma prepusti v eksploatacijo SLS. Zato pa vstopi SLS v napredno fronto, kakor jo propagira »Jutro«. Nova vlada sicer še nima večine, upa pa, da jo z dobro voljo dobi.

Zagreb, 1. aprila. Mestni svet je sklenil uvedbo posebne taracovine na židovske izdelke. Nadalje je sklenil posebne ugodnosti za izdelke slovenskih obrtnikov.

Ljubljana, 1. aprila. Framasonstvo se v Ljubljani vsled energične protifašistične akcije mednarodne lože silno širi. Senzacija je vzbudil vstop odličnega katoliškega profesorja v ljubljansko framasonsko ložo. Za izredno navdušenje je dobil katoliški profesor od ljubljanske lože ime: Mason Sirius. Pričakuje se, da bo novi framason najsvetlejša zvezda na obzorju prostozidarstva.

To in ono.

BESARABIJA.

Besarabija meri 44.000 kvadr. kilometrov. Število prebivalstva znaša 2.600.000, po drugih podatkih celo 3 milijone ter pripada 12 različnim narodnostim.

1. Obleka obstoja iz krila in bluze. Krilo je rjavo, plisirano, bluzo iz svetlejšega volnenega trikota.

V gospodarskem oziru se deli Besarabija v tri dele: na severni, srednji in južni del. Osnovni gospodarski pogoji so povsod enaki, samo klimatične razmere so v poedinih krajih različne. Severne pokrajine s črno zemljo in dovoljnimi padavinami so prave žitnice. Dobro uspevajo tudi vse vrste sadja in zelenjave. Na skrajnem severu se nahajajo gozdovi, ki tvorijo 5,7 odstotkov cele površine dežele. V srednjem in južnem delu je zemlja tudi dobra, samo padavin je manj. V južnih krajih nastopa velikokrat suša, ki je včasih naravnost katastrofalna. V južnem delu Besarabije je mnogo jezer. V jezerih in ob morski obali ima več desetisočev ribičev dovolj za službo.

V severnem delu Besarabije odpade na en kvadratni kilometer 90 prebivalcev, v srednjem 60, na južnem pa 40.

V južnem delu Besarabije je mnogo step, kljub temu pa se nahaja tu razmeroma največ rodovitnega polja (skoraj 62%). Obdelovanje zemlje je zelo lahko. Največ zemlje je posejano s koruzo 750.000 ha, nekoliko manj je z ječmenom in pšenico. V južni in srednji Besarabiji raste dobro grozdje, ki daje izborna vina. Pred vojno se je produciralo v teh krajih okrog 3 milijonov hektolitrov vina. Ker je odpadla sedaj okolica, posebno odeski

trg ter so prometne zveze z zapadom slabe, ta gospodarska panoga sedaj precej propada.

Industrija v Besarabiji se nahaja še v povojih ter nima lepih izgledov, ker primanjkuje delavskih moči, razen tega dežela nima podzemnega prirodnega bogastva. Niti velika mesta kot Kišinjev nimajo industrije, ki bi bila vredna, da se je omenja. Raza vaških mlinov je bilo leta 1922 v Besarabiji vsega skupaj 262 industrijskih podjetij s kapitalom 184 milijonov leev (okoli 65 milijonov dinarjev) in 24.000 hp motorne sile.

NEPRIJETEN DOŽIVLJAJ POLJSKE FILMSKE ZVEZDE.

Mala črnooka Halina, ki stanuje s svojo materjo v poljskem zdravilišču Zakopanem, je čutila v sebi že dolgo poklic za filmsko zvezdo. Dan in noč je sanjala o lavorikah, s katerimi ji bodo nekoč krasili čelo. V zadnjem času se je vršilo na Poljskem več tekem lepotic. Zmagovalko je čakal navadno angažement v ameriški filmski metropoli. Tudi dražestna Halina iz Zakopan se je udeležila teh tekem. Toda dobila ni nobene nagrade. Zato je bila silno vžrta, ko sta se pojavila te dni pri nji dva distigvirana gospoda,

ki sta izjavila, da sta prišla nalašč zato iz Amerike, da angažirata najlepšo poljsko dekleta za ameriško filmsko metropolo. Gospoda sta zatrjevala, da je baš gospodična Halina za film kakor ustvarjena. Predno pa sta hotela gospoda filmska ravnatelja pretresati podrobnosti glede angažementa, sta od deklice zahtevala par poizkusnih nastopov. Vsa srečna je deklica nato pristala in pričele so se skušnje, fotografiranje — večinoma v prosti naravi, pozneje pa tudi v vili matere bodoče filmske zvezde. Pri tem je deklici posebno dobro došlo, da je njena mati za par dni odpotovala. Filmska ravnateljca sta urenila v vili atelier in čari »filmske zvezde« in spe so bili natančno fotografirani. Halina se je sicer sramovala, toda filmska ravnateljca sta ji rekla, da prava umetnost ne pozna sramu. In filmska ravnateljca sta fotografirala več kakor moremo povedati. Nekega lepega dne pa sta gospoda filmska ravnateljca iz Zakopan izginila brez sledu. V zdravilišču na so se bonvinanti veselili veleoriginalnih fotografij, ki so jih zelo drago plačevali. Nekega dne pa se je vrnila mati »filmske zvezde«. Ogorčena dama je policala na pomoč policijo, ki je kmalu ugotovila, da ni šlo za dva ameriška filmska ravnatelja, temveč za dva trgovca z Lodza, ki sta oba poročena. Sanje

Haline o filmu so se razblinile v nič. »Filmska zvezda« je padla, še predno se je pojavila na obzoru.

Kaj pripoveduje najstarejši mož na svetu. Zaro Agha je dovršil včeraj, 31. marca, svoje 154. leto. Brez dvoma, da je najstarejši mož na svetu. Te dni so ga intervjuvali v neki kurdijski kavarni v Tofani poročevalci večjih evropskih listov. Povedal jim je med drugim to-le: Roje je v Bitlisu, v turškem Kurdistanu. Udeležil se je štirih vojn. Porochen je bil 11 krat. Od 28 otrok, ki jih je imel, živi edino še njegov najmlajši sin, ki je 64 let star. Edina želja, ki jo še ima, je, da bi mogel še enkrat obiskati Angleško, ki jo je posebno vzljubil. Manj pohvalno se izraža o Italiji: »Pred nekaj leti sem obiskal tudi Italijo. Od tedaj dalje bolujem na ledcu, ki sem si ga pokvaril z makaroni. Pred potovanjem v Italijo sem spal kot medved. Od takrat dalje pa ne spim niti dve uri več.« Z 90. leti je izgubil zobe. V 102. letu sta mu zrasla v spodnjih čeljustih dva nova zoba. Nedavno si je dal napraviti umetno zobovje. V svojem življenju ni pil nikdar alkohola ter ni popušil niti cigarete. Pije samo čaj, ki mu posebno prija.

Albert Acremant:

Učinkovit govor

Poročna razprava. Ob petih zvečer. Predsednik še ni dal prižgati luči. To je trenutek, ko zeva iz vsakega kota dvorane temna senca. Sodniški talarji se žare krvavordeče. Dokazilni predmeti na mizi dobivajo čudne oblike. Obtoženec je že ves izmučen. Državni pravnik prične govoriti. Ubogi obtoženec, ki ima opraviti s takim tožiteljem! Državni pravnik Doublon de Cheunonceaux je eden najogovornejših govornikov mlajšega naračaja juristov. Njegovo ime, premoženje in tudi nadarjenost so mu zagotovili vedno veliko zanimanje, tako, da je bila razpravna dvorana polna advokatov. Slučaj je za poslušalce prav banalen, ni pa za obtoženo Bartina, ki ni zakrivil zločina, katerega ga dolže. Bil je natakar v kavarni in podnajemnik v šestem nadstropju neke stanovanjske vojašnice ter je noč, ko so našli njegovo sosedo, mlado šiviljo, mirno prebil v postelji. Ostali hišni stanovalci so dokazali svoj alibi. Ničesar drugega ni mogel povedati, kakor resnico; toda njegova pojasnila so smatrali za nezadostna. Bil je aretiran.

Vpričo sodnikov se je ustrašil dokazov, ki so jih uporabili proti njemu. Ali ni vedno spodobno živeti? Ali mu ni morda vsako nasilje tuje?

Toda državni pravnik je pričel svoj govor s tem, da je gospodom porotnikom povedal, da vsebujejo njegovi akti vse, kar je potrebno za pojasnitev zadeve. V skladu s svojo vestjo zahteva zločinčovo glavo. Njegov samozavestni nastop je tako zelo vplival na auditorij, da je pričel vzklikati proti delikventu. Predsednik miri. Tožitelj upo-

rabi priliko, da vplete v govor nekaj lepih ganljivih besed o malih pariških šiviljah, ki morajo biti varne, ker ustvarjajo čudesa za okus, ki vzbujajo zavist vsega sveta. Državni pravnik napada kavarniške natakare, ki se udeležujejo kot posredovalci pri stavah za dirke in tako pripravljajo številna uničenja; kajti nič drugega ne uničuje ljudstvo tako zelo, kakor strast pri igri.

»K sreči,« pripomni »veste gospodje porotniki za svojo dolžnost. Očuvajte našo civilizacijo s tem, da obsodite morilca z zločinskimi rokami.«

Tako je govoril kake dve uri; razvijal je misli zelo banalnega značaja, toda spatečnim tonom in jih spremljal z melodramatičnimi kretnjami. Porotniki so bili očitno pod njihovim vplivom. Končno opiše državni pravnik s prepričevalnimi žgočimi besedami še natakarjeve roke.

»Poglejte si te blede, dolge roke z napetimi žilami! Te neverjetno nervozne prste! Ali ne vidite hkrati tudi že, kako stiskajo ti prsti vrat obžalovanca vredne žrtve? Poglejte ta tenki, ostri kazalec! Kako lahko se ta zasadi v meso! In nohti! Kreпки so kakor kremplji kake zveri. Ta vijak, če se ta kam zasadi... Ne popusti prej, dokler ne konča svojega smrtnega dela!«

S tragičnim povdankom izgovarjane pretresljive tirade državnega pravnika bi izvale navdušenje celo kakega velikega pesnika. Njegova zgovornost je čudovita. Kakor da plava Lombrosovi duh nad poslušalci: so roke, ki so ustvarjene za davljenje, kakor so roke, ustvarjene za prelata. Tu ni mogoča kaka zmota. Dokaz se je brezdvomno posrečil. In zato bodo odgovorili gospodje porotniki na vprašanje krivde z »da«.

Govornik konča. Občinstvo bi ploskalo, če bi bilo to dovoljeno. Opis zločinčevih rok je imel zelo znaten učinek. Obsodba je že gotova.

Zaman poskuša branitelj opozoriti na rezultate v aktih. Pri takem slučaju veljajo le dokazi in ne besede. Pa je tudi vse zaman, če so porotniki utrujeni.

Ker se je dobro vedel v vojni, mu priznajo olajševalne okolnosti; obsodijo pa ga le na dvajset let prisilnega dela.

»Še dobro je odnesel svojo kožo,« pravi glasno državni pravnik.

»Zločinske roke!« zamrmra po nedolžnem obsojeni nesrečnej in pogleda na svoje prste, medtem, ko ga orožniki odvedejo iz dvorane.

»Zločinske roke!« V svoji celici, na ladji, s katero so ga prepeljali v kazensko kolonijo, vedno in povsod si je ponavljal te besede. V Bognu si jih je šepetal, v bridkosti samotnih noči.

»Zločinske roke!« Besede so ga preganjale in čisto, ko se je zbodel z nohti v dlani, se je zbal lastnih rok.

Ker je bil ubogljiv in voljan, mu je uprava kazenskega zavoda dovolila včasih kako olajšavo.

Ker se je dobro obnašal, je bil po dvanajstih letih popolnoma pomiloščen. Vrnil se je v Francijo. Kaj naj zopet prične? Ni občutil nikakega srda nad družbo radi tega, ker je bil po krivici obsojen. In vendar: nekega zadoščenja si ni mogel odreči: obiskal je gospoda Doublona de Cheunonceaux.

Ta ga seveda ne spozna več.

»Bartina.«

»Nisem vas še nikoli videl.«

»Da, nekoč! Spomnili se boste... Oglej-

te si moje roke...«

»Kaj mi hočete vaše roke?«

»Rekli ste, da so to zločinske roke.«

»Ah, da, res je! To je bil eden najlepših uspehov moje kariere.«

»Čestitam vam ne k temu... Prišel sem vam povedat, da ste bili v mojem slučaju v veliki zmoti...«

»Vi ste nedolžni? Vsi trdijo to...«

»No, tega vam nočem očitati. Po krivem ste me poslali v Bagno. Človek ste in se lahko zmotite. Ne delam vam radi tega očitkov, pač pa radi tega, ker ste rekli da imam zločinske roke. Ali me razumete? Tega niste smeli reči. S tem ste postali sami zločinec. Vi veste, koliko groznih ur sem prestal radi vas, — ko sem motril svoje roke...«

»Kaj naj mi bo to? Pustite me. Danes sem povabljen k svojim prijateljem.«

»To vam torej ni nič, da ste mi za vedno uničili moj mir.«

»Ne še tako kmalu. Nisem še končal... Hočem, da si ogledate moje roke prav od blizu... Poglejte ta tenki, ostri kazalec! Kako lahko se ta zasadi v meso! In nohti! Kreпки so kakor kremplji kake zveri... Ta vijak, če se ta kam zasadi... ne popusti prej, dokler ne konča svojega smrtnega dela... Ali niso to vaše besede, kaj... Poglejte si vaše prste!... Ali se vam ne zdi, kakor, da morate govoriti o njih! Čudno ne?... Kakor, da bi zgrabile...«

Ali je to nagon?... Zločinske roke so se skrčile in zgrabile gospoda Doublona de Cheunonceaux za goltenec. Davile so, davile, dokler ni padel zadavljen na tla.

»Ne vem, kaj me je tedaj zgrabilo...« je dejal morilec čez pet minut, ko se je prijavil policiji.

„GROM“

CARINSKO POSREDOVSKI IN ŠPEDI-
CIJSKI BUREAU

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov brsojvkam: „GROM“.

Telefon int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod ku-
lantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. N. za
ekspresne pošiljke.

„Vinocet“

tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najtinejši in najokusnejši na-
mizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmoder-
neje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Družjaka cesta št. 1a, II. nadstropje.

Najboljši šivalni stroj in kolo

je edino le

za dom, obri in industrije
v vseh opremlah.

Isotom plotni stroj DUBIED

Posti v vseh vrstah.

Večletna garancija

Isotom za popravila.

Isotom, tri in štiri.

Josip Petelinc

Ljubljana

Isotom, tri in štiri.

MALI OGLASI.

Za vsako besedo se plača
50 par. Za debelo tiskano
pa Din 1.—.

Simon

Klimanek,

LJUBLJANA,

Selenburgova ulica št. 6
izdeluje obleke za gospo-
de po najnovejši modi
in zmernih cenah. V za-
logi ima vedno najboljše
češko in angleško suknjo.

Gospod

kateri je absolutni trg-
šolo in ima 1 leto pisar-
niške prakse išče služ-
bo. Gre tudi nekaj me-
secev brezplačno. Po-
nudbe na upravo lista
pod »Natančenc«.

Zastoj -
spalno sobo

novi kompletno dobite pri
tomboli »Dom ubogih« na
velikonočni pondeljek. —
Srečke v trafikah ali za-
družni pisarni »Mojmir«.
Maribor, koroška c. 10-1.

OGLAŠUJTE V
NARODNEM
DNEVNIKU!

TISKARNA »MERKUR«

TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA D. D.

LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.

Se priporoča za tisk
vseh trgovskih,
obrtnih, industrijskih
in uradnih tiskovin.
Lastna knjigovodnica

Tiska časopise, knji-
ge, brošure, cenike,
tabele, statute, va-
bila, letake, lepake,
posetnice i. t. d.